

Dvojtyždenník o nových knihách

KNIŽNÁ
REVUE

VYJDE PRINCIPIÁLNY ROMÁN

„Poézia sa začína nástojčivou vnútornou túžbou, pocitom, že existuje niečo, čo si želá byť vložené do slov, do života. Poézia nevychádza z rozprávania, je to forma bytia. Všetky ostatné formy písania sa od nej líšia práve touto okolnosťou. Väčšina týchto ostatných foriem je nejakým druhom rozprávania a je pre ne potrebný tón hlasu, ľahkosť dotyku. Niežeby poézia mala byť bez týchto vlastností, jej podstata je však primárne v niečom inom ako v rozprávaní príbehu.“

Rozhovor s írskym spisovateľom Robertom Welchom a ukážku z pripravovanej knihy *Principiálny román* čítajte na strane 4.

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 03 Róbert GÁFRIK: Hra s cudzou kultúrou
05 Milan ZELINKA: Ten nevyspytateľný svet
Istrocon, zbierka poviedok sci-fi, fantasy a hororov
Jarmila REPOVSKÁ: Bodka v adresári
Gustáv MURÍN: Mafia na Slovensku
Rudolf DOBIÁŠ: Litánie k slobode
Milan KENDA: Epidrámy a Epidraky
08 Michael ONDAATJE: Divisadero
09 Rozhovor s francúzskou spisovateľkou Annou GAVALDOVOU
11 Knižnica Arboréta Mlyňany SAV
12 Rozhovor s prozaikom Milanom ZELINKOM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

ARTFORUM, MLYNSKÁ 4
040 01 KOŠICE
TEL/FAX: 055/623 2677

Slovenské:

1. M. Kolcun – S. Jiroušek: Potulky mestom Košice 1., 2. – JES
2. M. Lasica: 2bodka – Forza Muzic
3. D. Tatarka: Panna zázračnica – Artforum

Zahraničné:

1. H. Murakami: Sputnik, má láska – Odeon
2. W. Saroyan: Tracyho tiger – Artforum
3. V. Sorokin: Opričníkov deň – Kalligram

KNÍHKUPECTVO SLOVENSKÝ SPISOVATEL
LAURINSKÁ 2, 813 67 BRATISLAVA
TEL.: 02/54433760

Slovenské:

1. M. Zelinka: Ten nevyspytateľný svet – Slovenský spisovateľ
2. B. Filan: Klimtov bozk – Vydavateľstvo Slovart
3. T. Janovic: Neber to osobne – PT Marenčin

Zahraničné:

1. D. a F. Francis: Džokej v talári – Slovenský spisovateľ
2. J. P. Sartre: Múr – Vydavateľstvo SSS
3. M. Guilianová: Prečo Francúzky nepriberajú – Sofa

KNÍHKUPECTVO CHRISTIANA
NÁM. SV. EGÍDIA 3004/108, 058 01 POPRAD
TEL.: 052/7722944

Slovenské:

1. D. Dán: Noc temných klamstiev – Vydavateľstvo Slovart
2. A. Adamová: Pavučinové pančušky – Evitapress
3. E. Tekelyová: Ženy, nebláznite! Vek je iba číslo – Ikar

Zahraničné:

1. H. Murakami: Sputnik, má láska – Odeon
2. O. Pamuk: Čierna kniha – Vydavateľstvo Slovart
3. R. Byrneová: Tajomstvo – Ikar

CENA P. O. HVIEZDOSLAVA
PRE PETRA BRABENCA

Prekladateľovi slovenskej literatúry do francúzštiny Petrovi Brabencovi odovzdal predseda Asociácie organizácií spisovateľov Slovenska Igor Hochel 29. októbra v Pálffyho paláci na Panskej ulici v Bratislave prestížnu Cenu P. O. Hviezdoslava za rok 2009. Cena za preklady diel slovenskej literatúry do cudzieho jazyka sa s menšou prestávkou udeľuje od roku 1972. Záslužný prínos Petra Brabenca k šíreniu našej literatúry v takej významnej kultúre, akou je francúzška, ocenil v laudatii Braňo Hochel. Peter Brabenc v 70. rokoch minulého storočia vyštudoval Filozofickú fakultu UK a prekladal zo španielčiny (Márquez, Cortazar, Borges) a francúzštiny do slovenčiny. Od roku 1980 žije v Paríži, kde po trojročnom štúdiu na Sorbonne pracoval najskôr vo francúzskej Národnej knižnici, neskôr v Dome poézie a potom ako stredoškolský profesor. Peter Brabenc preložil do francúzštiny prózu Martina M. Šimečku a Dominika Tatarku. Jeho preklad Vilkovského novely *Kôň na poschodí, slepec vo Vrábľoch* (Un cheval dans l'escalier) vyšiel v Paríži roku 1997 v náklade 6 000 výtlačkov. Peter Brabenc je aj zostavovateľom, spoluautorom a prekladateľom zborníka vo francúzštine *Dominik Tatarka, un écrivain en dissidence* (Dominik Tatarka, spisovateľ v disente).

-bk-

KNIŽKY A STROMČEKY

Medzi najželanejšie darčeky pod stromček popri parfumoch, oblečení a mobiloch vraj patrí kniha. Pesimisti to vysvetľujú ako skutočnosť, že kniha je už pre mnohých luxusom, podľa optimistov sme národom čitateľov. Najnovšie internetové projekty však skôr svedčia o tom, že sme národ spisovateľov. Slovensko už dokonca vďaka portálu kníhkupectva Martinus napísalo svoj kolektívny román *Minulosť tá dostane*, ktorý slávnostne predstavili na Bibliotéke. Do diela poslalo svoje príspevky vyše 300 autorov. Na stránke www.mamtalent.sk je už zaregistrovaných vyše 500 autorov a môžete si tam prečítať vyše sto románov, takmer dve stovky poviedok, neúrekom je tam aj básní. Pribúdajú aj nové ceny za literárnu tvorbu, každý týždeň sa koná viacero prezentácií nových kníh a autogramiád. Pri viacerych uvedeniach kníh, ktoré stoja nemálo peňazí, mi napadá myšlienka. Čo keby sa namiesto recepcií stalo súčasťou uvedenia knihy zasadenie stromčeka? Bolo by to rozhodne lacnejšie a pri našej knižnej produkcii by sme mohli mať čoskoro niekoľko pekných veľkých spisovateľských lesov. Budúce generácie by tak mohli pri svojej tvorbe nadväzovať nielen na duchovný odkaz, ale mali by aj z čoho vyrábať papier na nové knihy. Keď som sa zdôverila so svojím nápadom v svojom blízkom okolí, vyvolala som salvy smiechu. Po prvé, papier sa vraj bude vyrábať recykláciou tých pompézne uvádzaných kníh, a po druhé, sadenie stromčekov by nebolo pre médiá atraktívne, a tak by sa na obrazovku nedostali informácie ani o tých pár knižkách, čo doteraz. Musela som im dať za pravdu. Budúcim generáciám spisovateľov aspoň jeden strom ušetrim svojim umelým vianočným stromčekom, pod ktorým nebudú chýbať knižky. Dúfam, že neskončia v zberných surovinách.

Margita Bíziková

Etela Farkašová

Čas na ticho

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009

Každá duša máva munchovské pocity. Osamelý výkrik na moste, ktorý nepočuť, pretože ho pohltilo ticho. Ticho je priestor, v ktorom sa rodí myšlienka. Myšlienka je most medzi bipolárnymi svetmi. V esejach Etely Farkašovej dominuje na jednej strane polarita pracovného, zážitkového či turistického malstrómu zrýchľovania času a na druhej strane jej opak: túžba po pomalosti, tichu a vychutnávaní „prítomnosti bytia“.

Starý americký slogan čas sú peniaze sa v čase globalizácie presunul do vyššieho levelu, a to vo vzťahu k moci ako nástroja nadvlády nad všetkým: „Disponovať rýchlo technikou znamená nielen doslovne schopnosť byť vo vzdialenom priestore (fyzicky) „skôr“, ale aj schopnosť ovládnuť ho, a teda zaistiť si výhodnejšiu mocenskú pozíciu.“ Odštartovali sa preteky v rýchlosti, na ktorých má každý svoju bežeckú dráhu. Víťazmi nie sú najlepší, ale najrýchlejší. Prioritu má chrlenie všetkého, ale najmä toho, čo sa dá najrýchlejšie, v najväčšom množstve a najvýhodnejšie predať. Zrkadlí sa to aj v literatúre a ostatných druhoch umenia, ktoré prestávajú byť národnými v zmysle vysokej kultúry, pretože rozhoduje kvantita (od výpožičiek v knižniciach po počet predaných výtlačkov). Kvalita a hĺbka, etika a vertikálna sú prežitky spomaleného času. Všetko ekonomicky nerenabilné je brzdou. Kto spomalí, sám sa vylúči z arény. V osobnom rozhovore mi Etela Farkašová povedala, že dokonca aj Beethovenove symfónie sa hrajú kratšie ako kedysi, teda rýchlejšie, pretože aj dirigenti a orchestre majú dnes už iné chápanie rýchlosti a pomalosti ako v čase, keď diela vznikali.

Zrýchľovanie, ktoré sa stále stupňuje, je znakom nového chápania času ako sociálnej hodnoty. Rýchlostou vzniká novodobá sociálna i duchovná diskriminácia. Pomalý = menej hodnotný. Rýchly = produktívny, dynamický, flexibilný, a teda použiteľnejší. Bipolarita času ústi do filozofie zneistenia: „do novej provizórnosti ako spôsobu vyrovnávania sa s nepodplatiteľným a nepolapiteľným časom (...) ostáva fragmentarizované bytie bez vedomia spolunáležitosti s celkom: neukotvené a zneistené“. Podľa Farkašovej vzniká moderné Prokrustovo lôžko, v ktorom sme otesávaní a ohobľovaní podľa šablóny zrýchlenia.

Plodom zrýchľovania ako cieľa je „vedomie provizórnosti“, „ja bez kontinuity“, „dezintegrovaný subjekt vytrhnutý z vlastnej histórie“. Východiskom z tohto zneistenia je návrat k pomalosti, vyrovnávanie technickej racionality racionalitou etickou. V každom z nás je bytostne obsiahnutá túžba po znútorňovaní a sebanaplnení. Cesta k nim vedie cez mlčanie a ticho. Aj Gándhí praktizoval niekoľko desaťročí takzvané mlčiace pondelky, keď s nikým neprehovoril. Vo výnimočných prípadoch, ak to bolo naozaj nevyhnutné, použil ako komunikačný prostriedok ceruzku a papier. Je takmer nepredstaviteľné, aby sme praktizovali mlčanie ako nepísaný zákon omerty, zúrodňujúci naše vnútorné psycho-duchovné priestory, a predsa je nevyhnutný pre zachovanie vnútornej integrity i identity. Podľa autorky na počiatku nebolo slovo, ale ticho, čo dokladá analýzou básni Maše Haľamovej od Milana Rúfusa či huslistu Gideona Kremera. Rúfus píše: „... na počiatku nebolo slovo. Nemý živel sa zmietať sám v sebe miliardy ľudských rokov, kým vydal prvú neartikulovanú hlásku... Na počiatku je ticho tajomstva.“

Meditačný priestor, kde sa ticho dá takmer hmatateľne uchopiť, je priestor umenia. Je „katarzným predpriestorom“, v ktorom sa môžeme učiť byť vo vlastnom bytí, nezabíjať sa zabíjaním času, a teda byť v čase vnútri svojho času.

Esejistickú knihu prozaičky, filozofky, esejistky a poetky Etely Farkašovej som prečítala na jeden dúšok. Pozostáva z esejí: *Rýchlosť naša každodenná*, *Chvála pomalosti*, *Turizmus ako (konzumný) model prežívania*, *Čas na ticho* a „*Neprázdné prázdné*“: o poézii ticha/mlčania. Netvrdím, že toto čítanie je ľahké, ale stojí za to. Texty, ktorých sa zmocňujeme ľahko ako akciového tovaru vo výpredaji, zvyčajne nemajú veľkú hodnotu. Čím hlbšími obsahmi sýtíme svoju myseľ, tým viac prispievame k jej naplneniu. Ak aj na slovenskej literárnej scéne nedominuje esej ako kráľovná žánrov, kde sa autor vydáva napospas mysliteľským postupom a má odvahu odhaliť svoj vnútorný diskurz pred verejnosťou, tak eseje Etely Farkašovej patria k jej nespochybniteľným klenotom, v korune zo slov.

Dana Podracká

ZRKADLÍME

„Je to jedno z mála kníhkupectiev, ktoré neponúka knihy ako tovar, ale zážitky z kvalitnej literatúry, ktoré človeka oslobodzujú a v mnohých smeroch inšpirujú,“ hodnotí oslávenca (kníhkupectvo Artforum v Košiciach, pozn.red.) spisovateľ Stanislav Rakús.

SME, 2. 11. 2009

KDE BOLO

- **Bánov** – prezentácia knihy *Tu u nás na Kesi* – 4. októbra
- **Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre** – prezentácia knihy *Honorabilis I.* pri príležitosti 50. výročia vysokoškolského vzdelávania na UKF v Nitre – 7. októbra
- **Trábečská knižnica v Topoľčanoch** – prezentácia knihy *Šťastný kraj – Nitriansky samosprávny* – 14. októbra
- **Turčianska knižnica v Martine** – beseda s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 19. októbra
- **Univerzitná knižnica v Bratislave** – prezentácia publikácie *Príručka pre EÚ – manažéra* – 21. októbra
- **Kníhkupectvo Panta rhei na Poštovej ulici v Bratislave** – autogramiáda Ladislava CHUDÍKA a Jána ŠTRASSERA pri príležitosti vydania knihy rozhovorov *Žijem nadstavený čas* – 22. októbra
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – prezentácia knihy Jána Milana BERNADIČA *O emigrantoch a utečencoch... prečo ľudia (ne)odchádzajú zo svojej vlasti* – 22. októbra
- **Oravská knižnica A. Habovštiaka v Dolnom Kubíne** – stretnutie s fantasy autorom Dušanom FABIANOM – 23. októbra
- **Kníhkupectvo Panta rhei na Poštovej ulici v Bratislave** – autogramiáda Milana LASICU pri príležitosti vydania jeho knihy *2 bodka* – 28. októbra
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – prezentácia knihy zostavovateľa Petra BALUNA *1988 – Rok pred zmenou* – 5. novembra

KDE BUDE

- **Múzeum Ludovíta Štúra v Modre** – Pocta Vincentovi Šikulovi – spomienkové podujatie – 12. novembra o 9.00
- **Mestská knižnica v Piešťanoch** – beseda so spisovateľkou Andreou GREGUŠOVOU a ilustrátorom Jurajom MARTIŠKOM o knihe *Červík Ervín* – 19. novembra o 10.00
- **Hotel Magnólia v Piešťanoch** – prezentácia knihy Emmy TEKELYOVEJ *Ženy, nebláznite! Vek je iba číslo* – 25. novembra o 17.00
- **Obec Dolná Ždaňa** – seminár venovaný životu a tvorbe Eleny ČEPČEKOVEJ – 26. novembra o 8.30
- **Salón u Liszta, Univerzitná knižnica v Bratislave** – uvedenie nového románu Antona HYKISCHA *Rozkoše dávnych čias* – 26. novembra o 19.00
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – čítanie z kníh Kataríny HABOVŠTIAKOVEJ *Môj život s Antonom Habovštiakom, Poučenia a zaujímavosti o slovenčine* a zborníka *Anton Habovštiak v spomienkach* – 1. decembra o 15.00
- **Klub slovenských spisovateľov v Bratislave** – čítanie z kníh Igora GALLA a Patricie ARATOOVEJ-GALLOVEJ – 8. decembra o 15.00

V bratislavskom Artfore Albert Marenčin Vydavateľstvo PT 28. októbra predstavilo knihu Jána Roznera *Sedem dní do pohrebu* a 29. októbra novinku Juraja Šeba *Normálne 70. roky*. Hostami podujatia boli Kamil Peteraj, Janko Lehotský a, prirodzene, autor Juraj Šebo (vľavo).

Foto Peter Procházka

Festival Jána Smreka už deviaty raz

9. ročník Medzinárodného literárneho festivalu Jána Smreka 18.-22. októbra sa začal stretnutím zahraničných básnikov (E. Ruset, A. Nydalová, K. Kungová, P. Curman) a našich autorov (E. Hidvéghyová-Yung, J. Špaček, Z. Laciková) so skalickým publikom. S večerom severskej a čínskej poézie v bratislavskom Zichyho paláci bolo spojené aj odovzdávanie Ceny Jána Smreka 2009. Laureátkou sa stala významná dánska poetka Pia Tafdrupová, ktorej dielo reflektuje boľavú ľudskú skúsenosť, sexualitu a moderný život. Vynikajúci jazyk a hudobný verš ocenenej autorky si získavajú čitateľov na celom svete – jej poézia bola preložená do takmer tridsiatich jazykov. Píše aj prózu a divadelné hry. Je členkou Dánskej akadémie, Európskej akadémie poézie a získala viaceré ocenenia, najmä v Škandinávii. Možno konštatovať, že Cena Jána Smreka 2009 je v dobrých rukách.

Festival pokračoval stretnutím ôsmich autorov v Trnave so študentmi tamojších stredných škôl. Naplnená Mozartova sieň v Bratislave si zasa na Večere svetovej prózy mohla vypočuť prozaikov – okrem Rakúšana H. L. Handla a nášho P. Vilikovského sa pozornosť sústredila najmä na A. Appelfelda (Izrael) a P. O. Enquista (Švédsko), ktorých knihy vyšli vo vydavateľstve Milaniu. *Dva osudy* A. Appelfelda preložil P. Vilikovsky a ukážky čítal M. Slovák, kým úryvky z Enquistovej *Knihy o Blanche a Marii* v preklade M. Richtera prečítala B. Turzonovová.

P. O. Enquist si v úlohe dramatika pozrel v Divadle a.ha svoju hru *Noc lesbičiek* a po predstavení diskutoval s desiatkami divákov nielen o tejto hre, ale aj o situácii v súčasnom európskom divadle.

V Goetheho inštitúte sa stretli priatelia lužickosrbskej literatúry, aby privítali prvú antológiu súčasnej poézie tohto najmenšieho slovanského národa za prítomnosti troch autorov: B. Budara, Lenky (Ch. Piniekowej) a T. Nawku. Antológiu preložili L. Feldek, V. Kovalčík, D. Podracká, J. Zambor a P. Čačko. Ukážky v origináli čítali prítomní lužickí básnici a v slovenčine prekladatelia. Hrou na lužické gajdy „michaly“ podujatie oživil básnik T. Nawka. Vydarený večer sa zopakoval v Malokarpatskej knižnici v Pezinku pred početným diváckym auditóriom. Aj takéto prezentácie sú vhodnou cestou na zatraktívnenie festivalových podujatí.

Festival vznikol v roku 2000, ďalší ročník bol v roku 2002 a odvtedy sa koná každý rok. Organizuje ho Občianske združenie Svetový kongres básnikov, ktorému predsedá básnik, prekladateľ a vydavateľ M. Richter.

Peter Čačko

Cena Jána Johanidesa

Od roku 2010 sa bude udeľovať Cena Jána Johanidesa. Jej cieľom je uctiť si pamiatku spisovateľa, ktorý sa významnou mierou pričinil o rozvoj modernej slovenskej prózy, a zároveň podporiť autorov, ktorí v súčasnosti rozvíjajú jeho odkaz a svojím dielom sa relevantne podieľajú na úspechoch súčasnej slovenskej literatúry. Vypisovateľom Ceny Jána Johanidesa je Mesto Šaľa. Spoluvypisovateľmi sú Literárne informačné centrum v Bratislave a Honorárny konzulát Slovenskej republiky v Hessensku.

Cena bude vypisovaná každé dva roky k 31. januáru a udeľovaná spravidla 5. júna (deň úmrtia J. Johanidesa) v Šali. Jej laureátmi sa môžu stať občania Slovenskej republiky za diela uverejnené v slovenskom jazyku. Cena má dve kategórie:

- Cena Jána Johanidesa za najlepšie prozaické dielo, ktoré vyšlo s vročením predchádzajúcich dvoch rokov s prihliadnutím na dovtedajšie dielo navrhnutého autora a jeho verejný ohlas;
- Cena Jána Johanidesa za najlepšie prozaické dielo mladého autora do 30 rokov, ktoré vyšlo v rovnakom období.

Ceny nemožno rozdeliť. Cena za najlepšie prozaické dielo sa skladá z čestného diplomu a peňažnej prémie vo výške 1500 eur. Cena za najlepšie prozaické dielo mladého autora sa skladá z čestného diplomu a peňažnej prémie 500 EUR.

Návrhy na udelenie ceny podávajú organizácie spisovateľov, redakcie literárnych časopisov, kultúrne organizácie, literárne kluby a jednotlivci sekretariátu odbornej poroty do termínu uvedeného vo vypísaní súťaže. Podmienkou zaradenia diela do súťaže je zaslanie charakteristiky diela spolu s 2 výtlačkami diela. Odborná porota vyberie najviac 10 diel, ktoré postúpia do finálového kola, z ktorých následne rozhodne o laureátoch. Prvý ročník Ceny Jána Johanidesa bude vypísaný v januári 2010.

Nevyužitie myšlienky

Chorobám predchádzame tak, že zomierame mladí.

Ženy, nebláznite!

Prezentácia knihy Emmy Tekelyovej *Ženy, nebláznite! Vek je iba číslo* v hoteli Albrecht 29. októbra bola ružová. Ružové šampanské, ružové balóniky, ružová kytica, dokonca aj členka predstaviteľstva Ikaru Gabriela Belopotocká mala sukňu s ružovými kvetmi. Krstným otcom knižky bol lekár z Ordinácie v ružovej záhrade Maroš Kramár, ktorý presne pred desiatimi rokmi vprevádzal na knižný trh debut autorky *Byť ženou je úžasné*. Šiesta kniha

Emmy Tekelyovej je vtipným návodom na radosť zo života pre pokročilú (vekom), ale väčšina rád platí pre všetky vekové kategórie. Širokým úsmevom nikdy nič nepokazíte a meniť treba len veci, ktoré sa dajú. Nesnažte sa najmä zmeniť alebo vymeniť partnera. Prináša to so sebou stres a ďalšie vrásoky. Jednoduchšie je obľúbiť si partnerove chyby a nálady, a potom si môžete spolu spievať ako Ivan Tásler na uvedení knihy. „Opri sa o mňa, bude ti dobre.“ -bi-

Prezentácia ako koncert

Kabaretné divadlo Tatra revue pôsobilo v Bratislave iba dvanásť rokov (1958-1970), ale dodnes sa o ňom rozpráva i píše. Nielen pre jeho ojedinelosť či politicky motivovaný zákaz. Jednoducho patrilo k šesťdesiatym rokom, a teda k mladosti a spomienkam jednej generácie. Nečudo, že publikácia *Smiech a slzy Tatra Revue* autora Ivana SZABÓA vzbudila pozornosť a prilákala neúrekom záujemcov o jej prezentáciu v bratislavskom Pálffyho paláci 26. októbra. Moderátor Dado Nagy „spovedal“

protagonistov vtedajšieho súboru – hercov, režisérovo, hudobníkov a spevákov, ktorých sa podarilo producentsky zabezpečiť synovi niekdajšieho člena súboru Michala Beláka. A keďže medzi nimi nechýbali Bea Litmanová, Marcela Laiferová, Zdeněk Sychra, Nora Blahová, či Zuzka Lonská, ktorá dnes žije vo Švédsku, spomienky striedali aj piesne v ich podaní. Prezentácia sa tak zmenila nielen na hold niekdajšej Tatra revue a knihe o nej, ale na takmer dvojhodinový pôsobivý koncert.

Dievča z Bublíny

„Zápletky je vymyslená, ale pocity, ktoré moje postavy prežívajú a miesta, kde sa príbeh odohráva – Španielsko, Thajsko, Indonézia, sú pravé, navštívila som ich,“ prezradila na prezentácii svojej knihy *Bublina* jej autorka Katarína ŠAJBANOVÁ. Podobne ako jej hrdinka Edita, aj ona je právnička, pôsobí v renomovanej firme v Prahe a svoju osobnú krízu riešila odchodom do Španielska a neskôr i iných krajín, lebo cestovateľstvo je jej koníčkem.

Príbeh Bublíny nie je typická ženská literatúra o hľadani lásky, má skôr dektívno-psychologicko-cestovateľskú príchuť. Edita hľadá svoju stratenú mladšiu sestru v rôznych krajinách, pracuje v kluboch, stretáva sa s podsvetím, drogami, ale rieši aj

vlastné problémy, a ťažko si pripúšťa, že hľadá vlastne samu seba a východisko z bubliny, v ktorej dosiaľ žila.

Vydavateľstvo Ikar teda objavilo novú mladú autorku (mimočodom, kedysi jej poviedka vyhrala celoslovenskú súťaž Rady Európy) a stavilo na ňu, lebo jej knižný debut *Bublina* vydalo zároveň v slovenčine i v češtine.

Prezentáciu slovenskej knihy v bratislavskej reštaurácii Šanghaj 21. októbra moderovala Iveta Malachovská, hudobným hosťom bolo duo Remedios a úryvok z knihy predniesol člen Činohry SND Jozef Vajda. Dielo do života uviedol prepíchnutím nafúknutého balónu – symbolu bubliny, v ktorej žije občas každý z nás.

Elena Ťapajová

Nový študijný program Literárna komunikácia a knižnice

Od jesene 2009 sa na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave začala výučba v novom študijnom programe Literárna komunikácia a knižnice. Poslucháčov pripravuje na prácu v najrôznejších inštitúciách sféry knižnej kultúry. Vďaka svojím vedomostiam sa uplatnia rovnako vo vydavateľstvách a knižniciach, ako aj v kultúrnych a vzdelávacích organizáciách zameraných na vydávanie, šírenie a podporu literatúry. Štúdium je zamerané na poznatky o funkciách a službách knižníc v literárnej komunikácii, edično-vydavateľské procesy, metódy podpory

a sprostredkovania literatúry (festivaly, veľtrhy, kultúrno-spoločenské podujatia, aktivity mimovládnych organizácií), spoznávanie čitateľských potrieb a záujmov a, samozrejme, na vedomosti o slovenskej a svetovej literatúre a umení. Štúdium spája teoretické poznatky s ich praktickou aplikáciou, takže študenti získavajú jedinečné skúsenosti z realizácie vlastných tvorivých aktivít v procesoch literárnej komunikácie už počas štúdia. Vzhľadom na jedinečnosť študijného programu sa absolventi veľmi dobre uplatnia na trhu práce na Slovensku i v zahraničí. -r-

Mám talent

Od 29. septembra nájdete na webe portál vydavateľstva Ikar www.mamtalent.sk. Poskytuje priestor autorom literárnych textov, ale aj tvorcom krátkého videa súvisiaceho s knihami, knižných trailerov, fotografie (vždy s akcentom na knihu) a grafiky (ilustrácie ku knihám, návrh obálky a p.). Ponúka reálnu šancu, že priaznivo ohodnotený literárny útvar bude aj publikovaný. Spolu s uvedením projektu mamtalent.sk vyhlásil Ikar aj literárnu súťaž. Zaradené do nej budú všetky romány a novely s minimál-

ným rozsahom 150 strán v slovenskom jazyku, ktoré budú uverejnené na stránke www.mamtalent.sk, budú autorským debutom, zmluvne neviazané a nikdy predtým nevyšli v inom vydavateľstve. Diela hodnotí nezávislá porota.

Do prvého ročníka budú zaradené rukopisy zverejnené na www.mamtalent.sk do 31. marca 2010. Organizátor literárnej súťaže – vydavateľstvo Ikar, a. s., udelí laureátovi literárnej ceny honorár vo výške 5000 eur, autorskú zmluvu a ďalší podiel na predaji. -r-

Dagmar Inštorisová a kol.: Divadlo – interaktivita, inscenovanosť, diskurz

Nitra, Univerzita Konštantína
Filozofa – Ústav literárnej
a umeleckej komunikácie 2009

Nový nitriansky zborník prináša pomerne obsiahle kvantum slovenských i českých príspevkov ku témam najmä, ale nielen divadelným. Pod heslá interaktivita, inscenovanosť a diskurz sa totiž bez problémov zmestili aj nevidadelné a interdisciplinárne témy a dokonca aj širšie vymedzené kulturologické fenomény. Tieto exkurzy do mimodivadelných svetov (od antropológie, filozofie, výtvarného umenia až po fotografiu a videohry) isto pomáhajú dotvoriť komplexnosť obsahu.

Zároveň sú však súčasťou zborníka aj štúdie, ktoré sa venujú úzko vymedzeným teatrologickým témam, a to najmä špecifikám nového, alebo – ako ho vo svojom príspevku priliehavo pomenovala N. Lindovská – iného divadla. Veľmi preto vítam state, ktoré prinášajú pohľady na nové problémy a otázky súčasného divadla. Spomeniem aspoň príspevok M. Ballaya o alternatívnych tendenciách divadla (autor ich precízne vymedzuje a pomenúva na príklade štúdia *Farma v jeskyni*) či diskurzívne vnímanie umenia i divadla D. Uhereka. Fenomén *site specific* v divadle nám priblížil P. Jankú. Nad vplyvmi feminizmu na hľadanie novej divadelnej poetiky sa vo svojej stati zamyšľala D. Bačová. Prínos zborníka je tiež v prístupe k problematike z viacerých uhlov, v jednotlivých štúdiách sa sriedajú pohľady teoretického charakteru (reflexia J. Roubala o téme interaktívneho divadla v nemeckej teatrologii) s výsostne „praktickými“ príspevkami (A. Bergman o hereckej práci), v inom prípade sa zas stretáme s interpretačným čítaním divadelnej hry (D. Gálová o cool dráme Sarah Kane: Crave). Užitočným záverom zborníka je pripojenie jednotlivých hesiel a tiež DVD príloha. Knižný výstup v podobe monografie je výsledkom dlhodobého vedeckého projektu nitrianskej Filozofickej fakulty UKF a Ústavu literárnej a umeleckej komunikácie.

Zuzana Ferusová

Róbert Gáfrik: Hra s cudzou kultúrou

Bratislava, Veda 2009

Vydavateľstvo Veda v edícii monografií Ústavu svetovej literatúry SAV v titule *Hra s cudzou kultúrou* prináša bližší pohľad na recipovanie staroindických motívov a látok v nemeckej literatúre. Jej autorom je anglista a germanista Róbert Gáfrik so záujmom o sanskrtskú a hindskú literatúru, ktorý v súčasnosti pôsobí ako vysokoškolský pedagóg. Hoci existuje niekoľko prác o recepcii indickej kultúry v nemeckej literatúre, publikáciu, ktorá by porovnávala diela využívajúce staroindické motívy s reálnymi staroindickými myšlienkovými systémami však medzi nimi nenájdeme. *Hra s cudzou kultúrou* je preto jedinečnou príležitosťou dozvedieť sa viac o odlišnostiach medzi staroindickou realitou a obrazom, aký o nej vytvorila nemecká literatúra.

V úvode autor ponúka stručný dejinný prehľad problematiky. Ťažisko práce spočíva v analýze konkrétnych literárnych diel, ktoré využívajú indické motívy. V kapitolách sú analýzy textov popredných nemeckých spisovateľov: báseň *Paria* a balada *Boh a bajadéra* od J. W. Goet-

heho, poviedka *Oči večného brata* od Stefana Zweiga, „indická báseň“ *Siddhárta* od Hermanna Hesseho, epos *Manas* od Alfreda Döblina a novela *Vymenené hlavy* od Thomaasa Manna. Pri svojej komparatívnej analýze Gáfrik vychádza z geografickej aj ideovej vzdialenosti skúmaných kultúr a k problematike pristupuje komplexne. „Čo tieto diela vypovedajú o staroindickej kultúre? Nakolko je obraz, ktorý o nej ponúkajú, pravdivý? Ako a do akej miery prispievajú k medzikultúrnemu dialógu? – to sú len niektoré z otázok, ktoré si autor kladie, aby naplnil cieľ svojej práce: „začleniť analyzované literárne diela do totality sveta, do ktorého svojim prostredím patria.“ Róbert Gáfrik prezentuje pravdepodobné zdroje inšpirácie autorov, ich postoj k staroindickej kultúre, možné príčiny zapracovania exotických motívov do tvorby, ako aj mieru odklonu obsahu pojmov od ich významu vo východiskovej kultúre. Na viacerých miestach dokladá ako zdroj inšpirácie príbehy z védскеj literatúry.

Publikácia je určená predovšetkým

čitateľom s dobrou orientáciou v európskej (nemeckej) literatúre a znalosťou indického kontextu (najmä filozofického a náboženského). Autor v analýzach ponúka konkrétne ukážky nemeckých a sanskrtských textov (i s prekladom), čo publikácii priamo dodáva medzikultúrny rozmer. Vďaka hutným vysvetľujúcim pasážam k pojmom indickej filozofie (napr. véda, dharma, karma, mókša) však dielo obohatí aj poznanie negermanistov a neindológov a môže sa stať jedným z impulzov na hlbšie štúdium staroindickej filozofie a kritickejšieho prijímania „práv“ nachádzaných v umeleckej literatúre. Posledné stránky práce patria prílohe o zdrojoch Goetheho inšpirácie, ako aj rozboru Feldekovho prekladu *Boh a bajadéra*. Pohľad prekladateľa-komparatistu tu opätovne ukazuje, aká dôležitá je správna interpretácia pre adekvátne pretlačenie.

Ak sa zaujimate o nemeckú či hindskú literatúru, alebo máte blízko k prekladu, určite si nájdete čas na Gáfrikovu *Hru s cudzou kultúrou*.

Eva Javorková

Natália Rusnáková: Typy symbolizmu v modernom talianskom básnictve (Pascoli – D'Annunzio – Ungaretti)

Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa 2009

Prvá vedecká monografia mladej talianistky Natálie Rusnákovej prináša výsledky z výskumu predovšetkým v oblasti literárnej teórie (syntéza a charakteristiky jednotlivých „symbolizmov“; chápanie symbolického modusu ako imanentného literárneho princípu a ako formy vnútorných vývinových zákonitostí literatúry) spojené s historizujúcim pohľadom na symbolizmus v modernej talianskej literatúre.

Autorka rozoberá fenomén symbolu v modernom talianskom básnictve, ktoré dokladá od dekadencie (Pascoli, D'Annunzio) k Ungarettiho poézii. Začína literárnoteoretickým a semiotickým podložením vnímania symbolistickej tvorby (definícia symbolu ako špecifického slovného znaku, súdobe teórie, prax symbolizmu, súčasné teórie) a potom prechádza k objasneniu vývinu literárneho procesu v modernom Taliansku. Zároveň ukazuje priestor

talianskej literatúry utváraný dobovými symbolistickými formami: zahŕňa v istých polohách programovo nevyčlenený Pascoliho symbolizmus, exhibicionistický D'Annunziov estetizmus aj Ungarettiho výrazovú inováciu v podobe fragmentu. Autorka kladie najväčší dôraz na rozbor Ungarettiho autobiografického symbolu cez porovnanie jednotlivých variantov básní – pripája aj rozbor vybraných básní preložených do slovenčiny.

Prostredníctvom charakteristiky symbolistických poetík daných autorov a konfrontácie rozličných konkretizácií v ich tvorbe prichádza Rusnáková k obrazu talianskeho symbolizmu tak, ako sa vyjavoval vo svojich rôznych typoch. Práve autorka Pascoli, D'Annunzio a Ungaretti podľa nej dokázali, že symbol nemožno zúžiť len na klasickú definíciu (symbol je konkrétnym obrazom abstraktnej myšlienky), ale zahŕňa

v sebe aj analógiu vyplývajúcu z voľnej asociácie, t. j. z individuálneho spojenia konkrétneho obrazu s abstraktnou myšlienkou. V záujme o čo najucelenejší prístup k symbolizmu sa autorka výborne podarilo historicky a spoločensky usúvzťažniť túto etapu vývoja v kontexte vtedajšej talianskej literatúry.

Rusnákovej kniha obsahuje rozsiahle zhrnutie v talianskom jazyku, čím sa potenciálne zvyšuje okruh jej recipientov. Táto kniha si predsa aj zaslúži zvýšenú pozornosť, keďže v jej popredí vystupujú spoločensko-literárne okolnosti vývinu jednotlivých symbolizmov, historická podmienenosť dekadentnou estetikou, hermetickou filozofiou a mýtickou tradíciou. Na základe uvedených kritérií autorka presvedčivo analyzovala osobné poetiky a manifestové texty Pascoliho, D'Annunzia a Ungarettiho.

Zvonko Taneski

KNIHA ROKA 2009

Stav k 27. októbru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. M. Kenda: Epidrámy a Epidraky – DAXE	21
2. O.Malý: Mocipánov služobník – Tribun EU	12
3. M. Rúfus: Ako stopy v snehu – Slovenský spisovateľ	11
4. V. Rušin: Astronóm M. R. Štefánik – Veda	10
5. I. Bukovský: Teraz to zide? – AKV – Ambulancia klinickej výživy	9
5. T. Keleová-Vasilková: Srdce v tme – Ikar	9

DEBUT ROKA

1. I. Dobráková: Prvá smrť v rodine – Marenčin PT	9
2. I. Kučerová: Loviť alebo nebyť – Motýl	6
3. V. Štefanič: Kráľovná z Tammiru – Don Bosco	4
4. V. Strýček: Bankrot. Chcete prežiť? – Perfekt	4
5. G. Weissová: Diagnóza F 50 – Evitapress	3

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	19
2. DAXE	16
3. Aspekt	12
4. Slovenský spisovateľ	11
5. Vydavateľstvo Slovart	9

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2009

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2009 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2009. Uzávierka ankety je 15. marca 2010.

BIBLIOGLOSSÁR

William Schmidt
ZBIERANIE STARÝCH MINCÍ
Bratislava, Vydavateľstvo
Domov a svet 2009

Kniha *Zbieranie starých mincí* nemá nič s numizmatikou. Je to skôr metaforické vyjadrenie spomienok. Pre svoju publikáciu si ho vybral William Schmidt(1928), ktorý pochádza z dnešných Jaslovských Bohuníc, ale roky je už americkým a belgickým občanom. Hoci žije neďaleko Bruselu, obnovil si aj štátne občianstvo SR, o ktoré prišiel v päťdesiatych rokoch pri emigrácii. Absolvoval štyri vysoké školy, prežil dramatický osud a presadil sa v oblasti vyjadrenej v podtitule jeho spomienok: *Ako som žil na Západe a obchodoval s Východom*.

Útla knižka vyšla tento rok vo vydavateľstve Viliama Jablonického Domov a svet už v druhom, doplnenom slovenskom vydaní. Znovu tak potvrdzuje aj životné krédo zaujímavej osobnosti, ktoré môže inšpirovať nejedného našinca: „V živote treba urobiť niečo užitočné, pracovať tvrdo a poctivo a nezabúdať na svoje korene.“

Patricia Cornwellová
PREDNÁ LÍNIA
Bratislava, Ikar 2009
Preklad Zuzana Dudíková

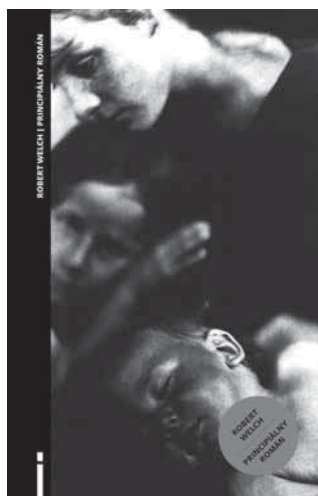
Vyšetrovatelovi oddelenia vražd detektívi Winovi Garani prideli okresná prokurátorka Lamontová novú úlohu v špeciálnej vyšetrovateľskej jednotke. Pošle ho do Watertownu, kde sídli voľné združenie oddelení mestskej polície Predná línia, ktoré chce získať nezávislosť od štátu pri vyšetrovaniach, čo sa prokurátorky nepozdáva. Práve tu má Win v spolupráci s miestnou detektívkou Stumpovou spolupracovať na obnovení vyšetrovania doteraz nevyriešeného prípadu so sexuálnym motívom. Bol to prípad nevidiacej Angličanky pripisovaný tzv. bostonskému škrtičovi. Do nového vyšetrovania sa zapojil aj Scotland Yard, no viac ako starý prípad ho zaujímala atraktívna, mocná a kontroverzná prokurátorka Lamontová, ktorú podozrievajú z prania špinavých peňazí v prospech teroristov formou pomoci neamerickým sirotám. Win zistí, že prípad je zložitejší ako sa zdalo. Všade číha smrť a on zhrňa fakty, aby splnil úlohu a prežil.

Joe Fullmann
VELKÝ LEXIKÓN. KÚZLA
A MÁGIA
Bratislava, Fragment 2009
Preklad Tatiana Malíková

Jedinečný sprievodca najlepšimi trikmi je určený deťom od 11 rokov. Vyše 50 rozmanitých trikov rozdelil autor tematicky do štyroch častí: triky s kartami, triky s mincou a špagátom, šikovné prsty a psychologické triky. Národné obrázky s vysvetľujúcim textom a inštrukciami sú prehľadné, ale náročnosť trikov sa stupňuje. Pri troche trpezlivosti sa však stanú z čitateľov šikovní kúzelníci.

-eť- -lč-

Robert Welch: Principiálny román

Robert Welch (1947) je írsky prozaik, básnik, dramatik a profesor literatúry. Vydal romány *Zápisník z Kilcolmanu* (1993), *Tearmann* (1997) a *Principiálny román* (1997). Pod názvom *Crosshaven* (2007) vyšiel v slovenčine krátky výber z autorových básnických zbierok. R. Welch napísal viacero monografií o írskej a anglickej literatúre a stal sa hlavným editorom vysoko oceňovaného *Oxfordského sprievodcu po írskej literatúre* (1996). Venuje sa aj umeleckému prekladu: z írskej galčiny preložil mýtické príbehy (r. 2005 odvysielané aj v Slovenskom rozhlase), v esejach o preklade *Jedna báseň, dva jazyky* (2008) predstavil slovenským čitateľom vzťah galčiny a angličtiny a do angličtiny prebásnil verše D. Podrackej *Forty-four* (2005) a E. J. Grocha (2008).

Welchovým najúspešnejším dielom ostáva *Principiálny román* (angl. *Groundwork*), ktorý sa roku 1998 dostal medzi desiatku kníh roka v rebríčku *The New York Times*. V tejto rozsahom nevelkej próze autor zaznamenáva, ako sa história človeka, rodiny a krajiny wpisujú do ľudského vnútra podobne ako kód DNA. V románe ožívajú hlasy z kľúčových historických období Írska, no viac ako dejiny celku ho zaujíma čosi, čo by sa dalo nazvať *intímna antropológia*. Spolu s autorom sledujeme tajomnú silu v človeku, ktorý chce milovať a prežiť v čase dobývania, veľkého hladomoru, emigrácie, ale aj v zdanlivo pokojnejšom dvadsiatom storočí. „Autorovi sa obdivuhodne podarilo vykresliť dejiny tak osobne, až sa stali umeňím, a umeenie vykresluje tak napínať, až pôsobí ako sled lyrických básní,“ hovorí na Welchovu adresu T. McCarthy. Zo všetkých skutkov, rozhodnutí, prejavov slabosti, nečakanej odvahy a vášne sa formujú základné ľudské princípy, ktorým Welch dáva nečakane blízku, známu tvár.

1904

Jim Condon

Ktosi slabo zaklopal na dvere. Dúfal som, že je to Jenny, moja domáca, a chce „obslúžiť“, ako to volala. Bola to pre mňa nová skúsenosť, lebo ešte nikdy predtým som sa nestrelol so ženou, ktorá by to mala tak rada. Pýtala si, čo sa jej páčilo, a veľmi presne opísala, kde a ako sa jej mám dotýkať. Páčilo sa mi toto vzrušenie, a keď som šoféroval električku, myšlienky mi odbiehali k spomienke, čo šepkala alebo robila pri našom poslednom stretnutí. Túžba po nej ma takmer pripravila o rozum, myslel som na ňu skoro bez prestania. Keď som populudní prišiel domov, bol som v napätí, či dnes vyjde ku mne, čo väčšinou urobila, hoci niekedy, keď bol doma manžel, musela sa postarať o neho. Ako obchodný cestujúci bol mimo domu aj tri dni alebo dlhšie a pracovne pritom navštívil Hull, Darlington alebo Sheffield. Predával spodnú bielizeň a vo firme mal na starosti celý yorkshirský okres. Nemusím pripomínať, že Jenny s veľkým potešením nosila jeho tovar a s rovnakým potešením sa mi ukazovala v ňom i bez neho.

Toto moje omámenie deň po dni zahlušilo akúkoľvek spomienku na hanbu, ktorú som cítil po tom, čo sa stalo s Mary O'Dwyerovou. Keď mi to prišlo na myseľ, preklímal som sa pod čiernu zem. Tvár mi očervenela pri spomienke na jej pohľad, keď sa otočila a vyšla z izby. Myslím, že som sa ešte za nič v živote tak nehanbil. Bol to hrozný pocit, ktorý mi často zalomcoval žalúdkom, a ešte aj teraz končím s bolesťami nôh, keď si tieto myšlienky pripúšťam pridlho. Nikdy som si neuvedomil, že hanba môže človeka vyčerpať. Zdá sa mi, že keby nešlo o Jenny, asi by som od tej hanby vážne ochorel alebo by ma to rovno zabilo. Dá sa od hanby zomrieť? Našťastie Jennina vášeň a jej erotické triky mi takéto myšlienky na dosť dlhý čas vyhánali z hlavy. Asi musím byť veľmi drsný typ, ale kým mám čo robiť, veľmi mi neprekáža, čo sa deje mne alebo ostatným. Táto záležitosť s Mary O'Dwyerovou však bola iná.

„Si to ty, Jenny?“ spýtal som sa, keď som začul jemné zaklopanie. Hoci zvyčajne by len otočila kľučkou a so zdvihnutou sukňou s volánom drzo vošla dnu. Ďalšie zaklopanie. Podišiel som k dverám a otvoril ich. Vonku stál asi šestnásťročný mladík s nakrátko ostrihanými vlasmi oblečený v špinavom čiernom obleku a v rukách obracal veľký čierny klobúk. Končeky stojateho goliera mal špinavé od uhoľného prachu.

„Ste pán Condon?“

Príkývol som.

„Pán O'Dowd, pán Fergal O'Dowd by sa s vami chcel stretnúť v Chapeltowne dnes večer o siedmej. V bare Roundhay. Hovorí, že je to veľmi nalievavé, pane.“

„V poriadku. Budem tam,“ povedal som.

Čo chcel odo mňa O'Dowd? Zohnal mi prácu na električke, lebo zrejme mal dosť veľkú moc v dôležitej oblasti, hoci som nevedel o nijakom oficiálnom poste, ktorý by v Leedsi zastával. Bol unionista a patril k radikálnemu krídlu labouristického hnutia. Nezapájal sa do politiky, ale keď zaloboval u poslancov alebo u starostu mesta, bol schopný ovplyvniť pridelenie bytu. Zdalo sa, že nemá nijaký zdroj príjmov, a aj napriek tomu mu peniaze nikdy nechýbali. Strávil istý čas v Spojených štátoch a bol už asi šesťdesiatnik alebo sedemdesiatnik, no stále kráčal rýchlo a sviežo ako mladík. Veľa popíjal v baroch na Yorkskej a v Chapeltowne, ale nikdy sa neopil. Mal povest bojovníka a hovorilo sa, že je ešte stále v kontakte s americkými fenianmi, členmi írskeho oslobodzovacieho hnutia, ktorí mu posielali peniaze. Bol človekom, o ktorom ľudia rozprávali a ktorého sa báli. Hovoril podsadeným hlasom, pričom sotva pohlol perami, zároveň na vás uprene hľadél, až sa zdalo, že tými malými očami nikdy nežmurkne. Netešil som sa, že ho stretnem. Vždy sa pri ňom človek cíti akýsi zbytočný. Myslím si, že ľudia získajú moc vtedy, keď z nich ostatní majú strach, presne to vo mne vyvolával: strach.

Nasadol som na električku do Chapeltownu na schôdzku

s O'Dowdom. Vošiel som do poloprázdneho baru a uvidel ho stáť pri pulte, chrbtom k dverám, s nohou nehybne vyloženou na opierke. Zbadal ma v zrkadle a otočil sa.

„Condon, čo si dáš?“

Keď nám pripravili poháre, kývol smerom k sedadlám v tmavom boxe vo výklenku miestnosti. Preklzli sme popri lavici a mňa prekol nával strachu: prudké vzplanutie úzkosti od slabín až k hrudi.

Sadol si oproti mne, pokojne ma pozorujúc cez svoj doliaty pohár piva. „Vieš, prečo chcem s tebou hovoriť.“

„Nie.“

„To nebola otázka.“

„Nie?“

„Poviem to znova, ale už naposledy.“ Spomalil reč a krátko, no rázne urobil pauzu medzi každou slabikou. „Vieš, prečo chcem s tebou hovoriť.“

Uvedomil som si, že sa asi nejako dozvedel o Mary.

Odpovedal som: „Áno.“

„Dobre. Takže môžeme pokračovať. Čo budeš robiť s O'Dwyerovým dievčaťom?“

„Prečo sa ma na to pýtate? S jej stavom nemám nič spoločné.“

„Nie, ale tuto medzi nami je všeobecne známe, že si sa o ňu staral, keď to potrebovala. A to bolo od teba pekné, málokto by urobil viac. Ale potom sa k tehotnej žene zachovať ako nejaký darebák, to veci len zhoršuje. Zlý čin, ktorý nasleduje po dobrom, len ničí to dobré. Dlhujeme si dôslednosť, chlapče.“

„To je pravda. Ale mali by ste skôr hovoriť s Morganom Holmesom, jej takzvaným šéfom, a jeho otcom, ktorý sa ju snažil podplatiť. Obchodní princovia z Corku, to sú tí, čo nestoja za nič.“

„Ani na chvíľu nepochybuje, že sa z toho dostanú len tak. Ale teraz mám starosť o teba. O teba a tvoje hanebné správanie.“

„Smiem sa spýtať, Fergal, s najväčšou úctou, prečo vám záleží na niečom, čo je súkromnou záležitosťou?“

„Nikdy nejde o súkromnú záležitosť, keď nejakému Írovi zjavne chýba česť. V každom prípade, s Condonovcami sme už oddávna zviazaní. Vysvetlím ti to trochu. Chcem, aby si rozumel, ako vážne to beriem a ako neprestanem, kým tá nepresvedčím urobiť, čo je správne. Pred rokmi prišiel ku mne v New Yorku muž menom Patsy Condon, aby som mu pomohol. Dcéru mu mlátil jej priateľ a Patsy ma poprosil, aby som sa postaral o to, že s tým prestane. Ten jej priateľ bol Talian a pracoval pre tamojšiu, ako to oni nazývajú, Organizáciu v Malom Taliansku. Porozprával som sa s jeho šéfmi a oni sa porozprávali s ním – teda zdrapli ho a zmlátili ako žito v uličke za kaviarňou, kde v ten večer jedol – a on svoje správanie zmenil.

Vzal si to dievča za ženu a mali krásnu rodinu. Po rokoch som poprosil Patsyho Condona, aby mi tú láskavosť vrátil. Požiadal som ho, aby sa mi o niekoho na dáky týždeň-dva postaral. Urobil to a potom ešte veľakrát znovu. Vyplatili sme ho, darilo sa mu dobre, a keď pred takými desiatimi-päťnástimi rokmi zomrel v požehnanom veku, bol jedným z najbohatších Írov v New Yorku a jeho vnuci boli profesori a účtovníci. Ty, Condon, máš tú istú krv ako ten muž a ja sa nebudem prizerať, ako sa toto meno znevažuje a ja proti tomu nič nerobím. Práve preto sme sa stretli. Tu máš, vezmi si to.“ Siahol hlboko do vnútorného vrečka vesty a vytiahol tučný zväzok bankoviek. Odrátal z neho päť kusov – dvadsaťpäť libier.

„Toto je tvoje. Urob, čo je správne. Nič iné ti nezostáva.“

Je to všetko, na čo budeš kedy s hrdosťou spomínať. Že si aspoň raz urobil správnu vec, keď bolo ľahšie neurobiť nič. Dávam ti na to svoje slovo. Dávam ti peniaze. Choď domov a vezmi si to dievča za ženu. Budete mať svoje starosti, ale kto ich nemá?! A kým budem žiť, budem tvoj priateľ.“

Natiahol ruku a položil mi ju na plecia. Zavzlykal som s úľavou a v úžase nad tým, že som objavil čosi, o čom som si nikdy nemyslel, že môžem mať. Zmysel pre česť.

Úryvok z románu, ktorý v preklade Miroslavy Gavurovej a Ján Gavuru vychádza v OZ Slniečkovo.

• V tvojej rozsiahlej bibliografii sú bohato zastúpené odlišné literárne druhy a žánre (romány, memoáre, poézia a dráma). Vyžadujú si tieto formy vlastný spôsob myslenia? Meníš spôsob svojho myslenia, keď už máš náčrt románu, hry či prvé verše básne?

– Poézia sa začína nástojčivou vnútornou túžbou, pocitom, že existuje niečo, čo si želá byť vložené do slov, do života. Poézia nevychádza z rozprávania, je to forma bytia. Všetky ostatné formy písania sa od nej líšia práve touto okolnosťou. Väčšina týchto ostatných foriem je nejakým druhom rozprávania a je pre ne potrebný tón hlasu, ľahkosť dotyku. Niežeby poézia mala byť bez týchto vlastností, jej podstata je však primárne v niečom inom ako v rozprávaní príbehu. Druh myslenia, ktorým sa vyznačuje poézia, je tiež odlišný; myšlienka v poézii napreduje posúvaním masy myslenia a je tu prítomný pocit, že význam nikdy nemôže byť uchopený úplne. Pri veršoch existuje nádej, čo znamená, že sa nálada, okolnosti citu a celá fyzická skúsenosť môžu nejako realizovať, ale je to vždy cvičenie v pochybnostiach a nádeji. Keď rozprávate príbeh, pokúšate sa správne utkať udalosti, aby ste veci usporiadali tak, že sa sami pohnú a šokujú vás. Veľké príbehy prekvapujú svojich autorov, tým, že sa odvíjajú tak, ako to autor nečakal.

• Práve si dokončil rukopis knihy memoárov, v ktorej vzdávaš hold pamiatke krátkemu životu tvojho syna Egana, jeho tragickému koncu. Kniha je v skutočnosti oveľa širším rozprávaním, podobne ako tvoj *Principiálny román*, ktorý čoskoro vyjde v slovenskom preklade. Obidve prózy do značnej miery vychádzajú z tvojej vlastnej skúsenosti. Môžeš porovnať prácu na obidvoch knihách? Máš k nim odlišný vzťah?

Ako sa môžu miešať fikcia a realita, aby vytvorili konečný tvar?

– Krúžil som okolo ústredných pocitov a usiloval som sa priblížiť čo najviac k tomu, ako to v živote chodí, aby ľudia pocítili, čím ste prešli, šok, nepripravenosť, bolestné pokračovanie života aj napriek tomu, čo sa vám stalo. Všetko písanie je v skutočnosti autobiografické. Hoci si opis vymyslíte, všetko vychádza z toho, ako sa cítite. Takže memoáre a fikcia nie sú od seba až tak veľmi vzdialené. Spisovateľ Colm Tóibín, slovami Henryho Jamesa, hovorí, že ako spisovateľ pociťujete všetko a chcete, aby aj čitateľ prenikol do odtieňov pocitov, o ktoré sa chcete podeliť s myslou, ktorá je, samozrejme, taká istá ako vaša. Všetci sme si podobní, viac podobní ako odlišní. Takže ak nájdeme spôsob, ako umelecky prerozprávavať a zachytiť veci, ako sa vyvíjajú, potom to bude vedieť urobiť aj čitateľ. Čítanie nám ukazuje potenciál skutočnej ľudskosti alebo aspoň jeden z takýchto spôsobov.

• Si vášnivý čitateľ. Čo očakávaš od dobrého románu? Čo od dobrej poézie?

– Chcem cítiť, čo cíti autor. Chcem s ním precítiť jeho náladu, zažiť duševný stav spoločnej skúsenosti. Vedomie... Heaney na jednom mieste spomína, že vedomie znamená možnosť zdieľania spoločných vedomostí. Toto sa deje, keď čítame. Ja to viem pri Dickensovi a Conradovi. Niekedy je to, čo sa dozviem, veľmi zvláštne a strašné, ako napr. v Lordovi Jimovi. Ale bez toho to nejde. V Homérovi sa mi dvíha srdce, keď vidím, ako sa Telemachos vydáva na more, aby hľadal svojho otca, lebo ho oslovila bohyňa, hoci on nevedel, že to bola ona. Srdce sa dvíha a puká, keď čítate, ako sa plachty a laná napínajú.

Zhovárал sa
Ján Gavura
Preklad Miroslava
Gavurová

Pár neubližujúcich slov

Milan Zelinka: Ten nevyspytateľný svet, Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009

Minuloročný laureát ceny Anasoft litera Milan Zelinka predstavuje pred čitateľskú verejnosť s novou knižkou *Ten nevyspytateľný svet*. Zákonite si možno klásť otázku, či novým dielom dosiahol latku nastavenú *Tetou Anulou*, alebo ju prekonal. Každá súťaž má iné hodnotiace kritériá závislé aj od subjektívnych náhľadov, preto ťažko povedať, či Zelinka v rebričkoch súťaží uspeje podobne. Určite však priaznivci tohto regionálne zameraného autora sklamaní nebudú. Knihu rozčlenil na domov a cudzinu: po osemnástich krátkych *Príbehoch z domova* nasleduje trinásť *Príbehov z cudziny*. Aj týmto zdanlivo logickým členením autor prezrádza svoje hlboko zakorenené vnímanie lokalizácie tu a tam.

Domáce príbehy, drobné prosté príhody, majú nezriedka formu krátkej poviedkovej etudy, rozšírenej anekdoty či ľudového poučenia, podobne ako v rozprávkach. Zelinkovi protagonisti nie sú ľudia komplikovaní, no neraz môže ich konanie pôsobiť v pointe prekvapujúco. Rozprávania *Kompas*, *Malicherný príbeh*, *Aničkine ryby*, *Udava*, *Udava*, *vábivá vodička*, *Nádherne rybárčenie*, *Dobrý rybár*, *Ja som, ty si*, *Ponuka a Posledné želanie* sú príjemnými spomienkami a snami, túžbami na všakovaký spôsob. Svoju kvapku nezvyčajnosti, čudáckosti alebo magickosťou nasiaknutej iracionality majú v sebe imanentne ukryté príbežky *Poplach*, *Príbeh so známkami*, *Príbeh z rýchlika*,

Bez svedkov, *Plody lenivosti*, *Matildin muž a Smrť ľavého halfa*. Trpké konštatovania o stave súčasnosti vyslovuje autor v prózach *Otec a Pokušenie*. Jemná melanchólia, ktorá sa tu a tam v textoch objavuje, je skôr prejavom prírodnej skúsenosti ako ohliadanim sa za krajšou minulosťou, lebo v prítomnosti najkrajšie by malo byť to, čo žijeme, nie na čo spomínáme.

Podobné ladenie majú aj Zelinkove prozaické výletky do sveta. Východiskom sa mu stáva zväčša reálny či ešte skôr kvázireálny fakt, ktorý spúšťa dialkami voňajúce príbehy. Tie sú však čímsi metaforicky veľmi blízke našej autopsii. Väčšinu z nich charakterizujú názvy dvoch na tomto mieste zástupných próz: *Prebudenie a Okamih pravdy*. Svet má svoje zvláštnosti, ktoré doma nenajdeme, ale všade sa rovnako rodia ľudia s túžbami a všade platí, že

aj boháči zomierajú rovnako chatrne ako chudáci...

Svet, do ktorého patrí predovšetkým ten najbližší, má mnohé vône, mnohé zvuky a mnohé farby. Kto má otvorené oči, toho bude donekonečna prekvapovať a udivovať nevyspytateľnosťou, no znalcom života odokryje svoje tajomstvá a zákonitosti. Milan Zelinka teda ani v najnovšej knihe nezmenil svoju optiku, alebo krajšie povedané, stále sa díva na svet svojimi očami, ktoré znalecky vidia do ľudskej psychiky a prírodné spájajú so životným.

Luboš Svetoň

Začiatky príbehovtorcov

Istrocon, zbierka poviedok sci-fi, fantasy a hororu, Bratislava, AnimeCrew 2009
Editor Róbert Žitňan

Aj tretí ročník literárnej súťaže Istrocon ponúkol šancu predovšetkým mladým autorom a v kontexte česko-slovenského fandomu aj autorom z Čiech. Súťažá sa v troch kategóriách (vedecká fantastika, fantasy, horor) a každá má určenú tému. Príspevky vyhodnocuje porota – v predchádzajúcich ročníkoch (v abecednom poradí): Miloš Ferko, Martin Králik, Dagmar Mehešová, Zuzka Stožická, Bohumil Stožický – súčasťou festivalu Istrocon je potom workshop.

Najlepších štrnásť textov predchádzajúcich ročníkov súťaž vyšlo v recenzovanom zborníku. Okrem nich úšla knižka obsahuje predslov Dagmar Mehešovej, stručné portréty autorov a autocharakteristiky poviedok. Z nich kvalitatívne vyčnievajú tri príspevky Martina Vlachynského: *Jar prichádza*, *O rytierovi*, *Prípad Decka Ricarda*. Zaujímú úspešnou snahou siahnuť ponad kliše tém; napokon, Martin Vlachynský bol jedným z finalistov súťaže o Cenu Fantázie v predchádzajúcom roku. Z ďalších príspevkov poteší trocha nevyvážená, no očividne s chuťou napísaná humoristická fantasy *Dračí biz-*

nis od Diany Laslopovej a horor *Schody* od Evy „Drashy“ Lalkovičovej. Väčšina zvyšných textov zreteľne začiatočníka, tak či onak, publikácia bude stimulom pre prispievateľov ďalších ročníkov; zároveň poskytuje správu o sebahľadajúcich začiatkoch slovenskej a českej fantastiky.

No a na záver prvenstvá aktuálneho ročníka (porote pribudla šiesta členka, Lívia Hlaváčková; súťaží nová kategória a počet príspevkov sa zdvojnásobil): v kategórii *fantasy* s témou Zrkadlo prvé miesto získal **Marian Kubicsko** (*Eleanino zrkadlo*), v kategórii *horor* zvíťazil **Svetozár Jirovský** (*Rodičovský dom*), v kategórii *vedeckej fantastiky* (téma Robot) **Dušan Šutarík** (*Roboti neplačú*); a napokon v novozavedenej kategórii *voľná téma* sa k celkovo najvyššiemu bodovému hodnoteniu v súťaži dopracovala **Lucia Halčinová**. *Rekviem za zárak*, pôsobivá vízia Zeme obsadenej mimozemšťanmi, získala v hodnotení porotcov 57,6 bodov z možných 60. S ocenenými poviedkami sa pravdepodobne stretne v budúcoročnom zborníku.

František Litecký

Lupa humoristu

Milan Kenda: Epidrámy a Epidraky, Bratislava, DAXE 2009

Je veľa možností, ako stvoriť dobrý epigram, no všetky dobré epigramy majú spoločnú iba jednu vec: postreh. Postreh neznamená pritom len schopnosť optického videnia zachytiť bežne nevidené, ale je to aj mentálna kategória, ktorou autor humorne a kritikou in medias res prehodnocuje naše spoločenské správanie. Milan Kenda takto prehodnocuje našu politickú a morálnu minulosť i súčasnosť, čo sú overené a klasické semenistia tém epigramatikov. Dá sa cez ne totiž skratkou a účinne poukázať na prejavy ľudského charakteru, ktoré majú z neznámych dôvodov oveľa farbistejšie zastúpenie na negatívnej palete. Zlí, pokrivení, tupí, zatvrdnutí, prišplechnutí atď. sme na tisíc spôsobov, ale byť dobrý a slušný, to je sivá jednotvárnosť – a veru, našťastie, lebo kam by sa podeli epigramy, keby to tak nebolo... Usudzujúc podľa zbierky *Epidrámy a Epidraky* si Milan Kenda dôverne potykal s uvedeným poznaním. V desiatich častiach epigramov, ironických, satirických, kritických a príležitostných básní čítame o komunistoch a manažéroch, riaditeľoch a nezamestnaných, o spisovateľoch, egoistoch a karieristoch, ale aj o zničenej prírode, (ne)kultúre, pannách a dovolenke. Túto pestrú sociálnu a situačnú

znôšku autor využil ako poučnú lupu na priblíženie všeobecnejších spoločenských javov, napríklad: „*S podmanivým obalom, / biznismeni dobre vedia, / sa kdejaký záprdok / prebije až do popredia*“ (s. 58). Epigramy sú hravé a rytmické, majú skôr ľudovú dikciu, s čím súvisí jednoduchosť lexiky a rýmovania: „*Nikdy nie sme sami. / Obavy sú s nami*“ (s. 50). Významovo plynú za svojou pointou rýchlo, niekedy viac s nadhľadom: „*Kam sa pozrieš – rúbaň. / Víchor nimi vanie. / Kde ste lesy krásne? / Lesy zbrožované...*“ (s. 23), inokedy priamo: „*Úklad s úradom popíja. / Zákony? Džungla, préria!*“ (s. 52). Milan Kenda využil prirodzené dispozície žánru a nanovo ním vyjadril to, čo sa ním vyjadruje už storočia. Nevyrovnané pôsobí akurát autorská stratégia: raz ponúka námety z verejného klebetníka a verejných tajomstiev, no a raz námety filozofickejšie, autentickejšie a citlivejšie. Preto niekedy zámer vyznie nejasne, humor rozpačito a kritika tuctovo alebo nijako. To sa však dá povedať takmer o každej knihe humoristickej literatúry tohto typu, pretože vkus je vkus. A kniha, ktorá by chcela vyhovieť všetkým vkusom, by logicky bola číro nevkusná.

Radoslav Matejov

CITUJEME ...

„Z človeka nevykoreníš presvedčenie, že je centrom sveta. Keby sa dozvedel, že niekde žije taký istý tvor ako on, úplne totožný, neviem, ako by to prijal. Treba veľa námahy, aby sme sa vedeli medzi sebou správať ako seberovní, dokonca sa vycvičiť v takej pretváрке, že sa jeden pred druhým aj ponížujeme. Najviac nás ponížuje,

že sme od iných závislí, že sami vlastne nič na tomto svete nedokážeme. A preto sa jednotliví ľudia nechávajú od iných všelijako ničiť, prenasledovať, len aby sa zdalo, že na seba nemyslia a že im je drahý hlavne ten druhý.

Rudolf Sloboda: Krv
Vydavateľstvo Slovart 2009

(Ne)priateľka

Jarmila Repovská: Bodka v adresári, Bratislava, Ikar 2009

Jarmila Repovská debutovala roku 2006 knihou *Do roka a do dňa*. Umiestnila sa s ňou na 3. mieste v našej ankete Debut roka 2006. O rok neskôr jej vyšla novela *Druhé dejstvo* o zložitej situácii tehotnej ženy s dieťaťom, ktorá sa musí zo dňa na deň vyrovnávať nielen s manželovou neverou, rozvodom, ale aj sklamaním zo správania svojich blízkych. Najnovší titul *Bodka v adresári* sa rovnako ako predošlé venuje medziľudským vzťahom. Hlavná protagonistka Hana je rozvedená matka dospievajúcich detí a jej život sa pohybuje na osi práca, domácnosť a deti, zdá sa, že okrem peňazí jej nič nechýba. Nenápadná a vyrovnaná žena má kamarátku, tá je však z iného cesty. Je síce tiež rozvedená, má dobre platené miesto, o syna sa jej starajú viacerí rodičia ako ona. Cieľavedome hľadá novú lásku. Atraktívna Darina nemá núdzu o nápadníkov, tým však nejde o vzťah, skôr o pobavenie. Vzťahy napokon vážne neberie ani ona, flirty na jednu noc či súbežné chodenie s dvoma chlapmi jej nerobia vrásy na čele. Situácia sa jej vymkne z rúk, keď sa šialene zamiluje do mladšieho muža, frekventanta svojho jazykového kurzu. Stráca nielen hlavu, ale aj

mieru v pití, súdnosť a napokon aj dôstojnosť.

Darina jednoducho vstupuje do ustáleného života Haninej rodiny, narúša ich súkromie, aby sa nakoniec stala nepriateľkou ženy, ktorá jej poskytovala útočisko, keď na ňu ostatní kašľali.

Repovská nepostavila svoj príbeh na akčnosti a krkolomných zápletkách, nepomáha si postelovými scénami, ani vulgarizmami. Stavila na protiklad dvoch spôsobov vyrovnávania sa so samotou a dvoch odlišných životných filozofií. Opatrná Hana sa bojí možného sklamania a jej prioritou sú spokojné deti, Darina vidí iba seba, ženie sa za preludom a zneužíva kamarátstvo. Nič nedáva, len berie, aby sa odvdáčila podrazom. Samozrejme, v príbehu nechýba láska so šťastným koncom, ale ani aktuálny problém straty zamestnania a snaha získať ho za každú cenu.

Bodka v adresári si iste nájde svoj okruh čitateľiek, veď premena škaredého káčatka na krásnu labuť, popoluška, ktorú si nájde trpezlivý a chápavý princ, a odhalené a potrestané zlo sú overené hodnoty. Oslovia aj tých, čo z rozprávok vyrástli.

Margita Bíziková

Koniec krstných otcov na Slovensku?

Gustáv Murín: Mafia na Slovensku. Osudy bossov Černákovej éry, Bratislava, Marenčin PT 2009

Ako to na Slovensku s podsvetím fungovalo nielen v 90. rokoch 20. storočia, hovorí prvá kniha Gustáva Murína *Mafia v Bratislave*. V poradí druhá „mafiánska“ kniha nás má už podľa názvu utvrdiť v tom, že ani to naše maličké Slovensko nie je také bezpečné, ako sa zdá. Koncentrácia zločinu bola v spomínanom období minulého storočia veľmi vysoká a Slovensku vládli rôzne gangy. Ale len jeden pán to mal v hlave prešpekulované tak, aby ovládol svojou mocnou (a v skutku aj vražednou) rukou všetko a všetkých. Za jeho éry sa vraždilo za bieleho dňa, podvody boli také okaté, a predsa sa nikto neodvážil ho odhaliť...

Mafia na Slovensku je unikátnou

exkurziou slovenským podsvetím. Autor touto knihou jednak vzdáva hold slovenskej investigatívnej žurnalistike a novinárom, ktorí sa nebáli odhaľovať nekalé činy mafiánov, a zároveň nebojácne sprevádza čitateľa nelahkou a podivuhodne špinavou históriou slovenského podsvetia. Pripravte sa na ťažké kapitoly, krvavé historiky, z ktorých sa ježia chlpy aj najtvrdším chlapom. Pozor, nejde však o ťažkopádny text! Iba to nie je jednoduchá kniha na čítanie pred spaním. Dávajte si ju po kúskoch, premýšľajte, analyzujte. Iba tak sa dopracujete k výsledku, ktorý je vlastne taký jednoduchý...

Lucia Kulihová

Básnické litánie

Rudolf Dobiáš: Litánie k slobode, Prešov
Vydavateľstvo Michala Vaška 2009

Rudolf Dobiáš je známym prozaiikom a autorom literatúry pre deti a mládež, no venuje sa aj poézii. Doteraz vydal básnické zbierky *Slávnosti jari* (1977) a *Medzi trávou a vetrom* (2004). Tretia, úšla knižka obsahuje básnickú skladbu *Litánie k slobode*, bohato ilustrovanú kresbami Jozefa Vydrnára.

Litánie k slobode boli napísané krátko po nežnej revolúcii. Sú odrazom doby, ale zároveň ju presahujú. Lyrický subjekt sa neutápa v detailoch, zaujíma ho to dôležité, zaujíma ho človek a jeho sloboda. Básnická skladba má pevnú a premyslenú štruktúru. Viazaná forma jej dáva ušľachtilý výraz a údernosť, verše plynú súladne s obsahom. Modlitebné litánie tvoria opakujúce sa oslovenia a prosby, Dobiášove *Litánie k slobode* tiež oslovujú a prosia, aj keď nepriamo, skryto, v druhom či ďalšom pláne. A takisto sú založené (z formálnej stránky) na opakovaní, opakujú sa tu (vracajú sa) niektoré motívy i verše, napríklad posledný verš každej časti sa stáva prvým veršom časti

nasledujúcej; výnimkou je posledná časť skladby, ktorá tvorí syntézu.

Básnik využíva silu protikladu a kontrastu. Sloboda môže byť darom i zmarom, povzbudením i bremenom, zdrojom radosti i pocitu zodpovednosti: „*nájdená v ľudskej pene / pre nové pokolenie*.“ Sloboda je v človeku, človek ju môže prijať alebo odmietnuť, využiť alebo zneužiť.

Na obálke knihy nachádzame krátke esejistické komentáre k veršom od Antona Srholca a Rudolfa Juroleka. Oproti tomu čitateľovi možno budú chýbať nejaké informácie o autorovi a ilustrátorovi... Básnik Rudolf Jurolek upozorňuje na istú tajomnosť Dobiášovho textu, ktorého obsah „*priťahuje, znepokojuje, provokuje, naplňa rešpektom*“. Kňaz Anton Srholec vo svojej poznámke pekne a múdro píše: „*Dobiáš je dôkazom toho, že človek môže svoje ľudské bytie, zatažené vekom, utrpením a poznaním posunúť do stále nových rovín a významov, kde všetko bude už len úžas a spev*.“ A k tomu je ťažko niečo dodať.

Ján Maršálek

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

02 Adresáre

Emlerov katalóg. Zost. L. Sedláčková
Bratislava, Univerzitná knižnica
2009. 1. vyd. 46 s. Brož.
Projekt budovania súborných katalógov, ktorý pripravil prvý riaditeľ Univerzitetnej knižnice J. Emler.
ISBN 978-80-89303-18-2

1 FILOZOFIA

18 Aforizmy. Citáty. Zrnká múdrosti

Slová radosti. Z angl. orig. prel. Ildikó Drugová
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart
2009. 1. vyd. Nestr. Edícia Darčekové knihy. Viaz.
Miniatúrna kniha príjemných obrázkov a poučných filozofických myšlienok pre radosť. V sérii už napríklad vyšli tituly: Slová povzbudení, Slová nádeje, Slová múdrosti.
ISBN 978-80-8085-709-7

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

BLANC, Pierre
15 dní s farárom z Arsu. Z franc. orig. prel. Helena Sališová
Bratislava, Lúč 2009. 1. vyd. 103 s. Brož.
Kniha s podtitulom Modlíme sa s Jánom Máriom Vianneyom otvára novú sériu kníh pätnásťdňových modlitieb zostavených z myšlienok svätých.
ISBN 978-80-7114-751-0

CARRARO, Marilena
Fatimský pastierikovia. Z tal. orig. prel. Olga Gavendová
Bratislava, Lúč 2009. 1. vyd. 138 s. Brož.
Kniha o zjavení Panny Márie vo Fati-me v roku 1917 trom deťom – pastierom (František, Hyacinta, Lucia) obsahuje najdôležitejšie spisy a fakty o tejto udalosti spolu so zoznamom a charakteristikou najznámejších pútnických miest na svete.
ISBN 978-80-7114-753-4

GÉCIOVÁ-KOMOROVSKÁ, Veronika
Ludový kult svätých patrónov na západnom Slovensku
Bratislava, Lúč 2009. 1. vyd. 117 s. + obrazová príloha. Viaz.
Monografia z oblasti etnografie a religionistiky o problematike ľudovej viery so zreteľom na ľudových patrónov.
ISBN 978-80-7114-778-7

GÜNTHEROVÁ-HAUGOVÁ, Barbara
Brigita Švédka. Veľká mystička 14. storočia. Z nem. orig. prel. M. Danieliszová
Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2009. 1. vyd. 285 s. Brož.
Biografická črta.
ISBN 978-80-7162-770-8

HAHN, Scott
Prečo veriť. Z angl. orig. prel. P. Petrík
Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami 2009. 1. vyd. 227 s. Viaz.
Autor presvedčivo a jasne vysvetľuje základy katolíckej viery.
ISBN 978-80-89342-06-8

HUČKO, Ladislav
Hľadanie súvislostí
Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 222 s. Viaz.
Úvahy a myšlienky.
ISBN 978-80-89231-20-1

HÜNERMANN, Wilhelm
Julián Eymard. Syn brusiča nožnic.

Z nem. orig. prel. M. Vondenová
Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2009. 1. vyd. 383 s. Brož.
Román o sv. Juliánovi.
ISBN 978-80-7162-762-3

JUDÁK, Viliam – POLÁČIK, Štefan
Katalóg patrocínii na Slovensku
Bratislava, Rímskokatolícka Cyrilo-metodská bohoslovecká fakulta 2009. 1. vyd. 476 s. Brož.
Súpis patrocínii: zasvätených kostolov, kaplniek a oltárov rôznym patrónom.
ISBN 978-80-969787-3-1

MEYER, Joyce
Sto spôsobov na zjednodušenie vášho života. Z angl. orig. prel. S. Lachoch
B. m., Syloam 2009. 1. vyd. 189 s. Brož.
Autorka pripravila 100 spôsobov, ktorými Ježiš ponúka nový spôsob života každý deň.
ISBN 978-80-89414-05-5

Novéna k svätému Jánovi Márii Vianney. Z čes. orig. prel. M. Majda
Bratislava, Karmelitánske nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 31 s. Brož.
Novéna.
ISBN 978-80-89231-27-0

OLŠOVSKÁ, Anna
Tajomstvá Veľkej noci
Trnava, Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH 2009. 1. vyd. 70 s. Viaz.
Príbehy, pranostiky, verše, vinše a medailóny svätých z obdobia okolo veľkonočných sviatkov.
ISBN 978-80-7162-747-0

RÁBEK, František
V službe slova
Bratislava, Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR 2009. 1. vyd. 565 s. Viaz.
Kniha kázní 2003 – 2008.
ISBN 978-80-89261-30-7

21 Nekresťanské náboženstvá

GLASENAPP, Helmuth von
Päť svetových náboženstiev. Z nem. orig. prel. M. Göbl
Veľký Meder, Talentum 2009. 1. vyd. 235 s. Brož.
Autor predstavuje hinduizmus, budhizmus, univerzizmus, kresťanstvo a islam.
ISBN 978-80-88979-60-9

29 Učebnice

ZOZULAKOVÁ, Viera
Didaktika pravoslávnej náboženskej výchovy ako školského predmetu
Prešov, Prešovská univerzita 2009. 1. vyd. 116 s. Brož.
Didaktika.
ISBN 978-80-555-0016-4

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

37 Pedagogika. Školstvo. Veda

BIENIK, Ján
Vstávajte vlastenci
Bratislava, Eko konzult 2009. 1. vyd. 192 s. Brož.
Kniha s podtitulom Úvod do vlasteneckej výchovy obsahuje prierez politicko-občianskymi aspektmi vlastenectva u nás.
ISBN 978-80-8079-117-9

Sprievodca štúdiom FHV UMB v Banskej Bystrici. Zost. I. Čillík
Banská Bystrica, Univerzita Mateja Bela 2009. 1. vyd. 109 s. Brož.
Denné a externé štúdiá.
ISBN 978-80-8083-771-6

Univerzita Komenského v Bratislave – Fakulta matematiky, fyziky

a informatiky. Zost. D. Pardubská
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 161 s. Brož.
Ročenka.
ISBN 978-80-223-2678-0

Univerzita Komenského v Bratislave – Fakulta sociálnych a ekonomických vied 2009/2010
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 216 s. Brož.
Kreditový systém.
ISBN 978-80-223-2686-5

Univerzita Komenského v Bratislave – Fakulta telesnej výchovy a športu 2009/2010
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 99 s. Brož.
Ročenka.
ISBN 978-80-223-2679-7

Univerzita Komenského v Bratislave – Filozofická fakulta. Zost. J. Šušol, M. Beňatinská
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 103 s. Brož.
Ročenka.
ISBN 978-80-223-2676-6

Univerzita Komenského v Bratislave – Lekárska fakulta
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 244 s. Brož.
Ročenka.
ISBN 978-80-223-2669-8

Univerzita Komenského v Bratislave – Pedagogická fakulta 2009/2010. Zost. A. Wiegerová
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 176 s. Brož.
Ročenka pre bakalárske a magisterské štúdium.
ISBN 978-80-223-2681-0

Univerzita Komenského v Bratislave – Prírodovedecká fakulta 2009/2010. Zost. M. Trizna
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 40 s. Brož.
Študijný program.
ISBN 978-80-223-2677-3

39 Etnológia. Mravy a zvyky. Folk-lór

Ludový odev na území Trnavského samosprávneho kraja. Zost. M. Zajčíková
Trnava, Trnavský samosprávny kraj 2009. 1. vyd. 32 s. Brož.
Zo zbierok múzeí kraja: Západoslovenské múzeum, Balneologické múzeum, Vlastivedné múzeum Hlohovec, Galanta, Dunajská Streda, Skalica.
ISBN 978-80-085446-60-9

391 Učebnice

KOŽUCHOVÁ, Mária – MATÚŠKOVÁ, Renáta – STEBÍLA, Ján
Dopracovaná výchova pre 1. ročník ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 1. vyd. 55 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-0162-1

Učenie je zábava 1. Z nem. orig. prel. Zuzana Mrlianová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 80 s. Brož.
Kniha hravých cvičení s farebnými ilustráciami pre deti vo veku 6 – 8 rokov určená na rozvíjanie vzdelávania.
ISBN 978-80-551-2084-3

Učenie je zábava 2. Z nem. orig. prel. Zuzana Mrlianová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 80 s. Brož.
Kniha hravých cvičení s farebnými ilustráciami pre deti vo veku 6 – 8 rokov určená na rozvíjanie vzdelávania.
ISBN 978-80-551-2085-0

Zahrajme sa na školu 1. Z nem. orig. prel. Zuzana Mrlianová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 80 s. Brož.
Kniha hravých cvičení s farebnými ilustráciami pre deti vo veku 5 – 7 rokov určená na rozvíjanie vzdelávania.
ISBN 978-80-551-2082-9

Zahrajme sa na školu 2. Z nem. orig. prel. Zuzana Mrlianová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 80 s. Brož.
Kniha hravých cvičení s farebnými ilustráciami pre deti vo veku 5 – 7 rokov určená na rozvíjanie vzdelávania.
ISBN 978-80-551-2083-6

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

41 Cudzie jazyky

MENZLOVÁ, Beata – PAAR, Verena – DVORECKÝ, Michal
Nová maturita z nemeckého jazyka. Interná časť, ústna forma
Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 136 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-07-01694-1

49 Učebnice

GIANITSOVÁ-OLOŠTIAKOVÁ, Lucia
Slovenský jazyk – Aké i/y sa píše?
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 84 s. Brož.
Stručná praktická príručka pravopisu s cvičeniami o písaní i/y.
ISBN 978-80-8089-326-2

HOLOVAČOVÁ, Anna
Diktáty a pravopisné cvičenia pre 1. stupeň ZŠ
Bratislava, Príroda 2009. 3. vyd. 104 s. Brož.
Príručka.
ISBN 978-80-07-01804-4

SOMOROVÁ, Renáta
Precvičujeme si vybrané slová
Bratislava, Príroda 2009. 2. uprav. vyd. 80 s. Brož.
Pomôcka pre žiakov ZŠ a gymnázií.
ISBN 978-80-07-01800-6

SVOBODOVÁ, Margita
Diktáty zo slovenčiny pre 3. a 4. ročník ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 64 s. Brož.
Pomôcka pre rodičov i žiakov.
ISBN 978-80-89442-02-1

SVOBODOVÁ, Margita
Diktáty zo slovenčiny pre 5. a 6. ročník ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 92 s. Brož.
Praktická príručka.
ISBN 978-80-89442-05-8

SVOBODOVÁ, Margita
Diktáty zo slovenčiny pre 7. a 8. ročník ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 96 s. Brož.
Praktická pomôcka.
ISBN 978-80-89442-06-5

SVOBODOVÁ, Margita
Pohrajme sa s diktátkami v 1. ročníku ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 84 s. Brož.
Praktická pomôcka.
ISBN 978-80-89442-01-0

SVOBODOVÁ, Margita
Pohrajme sa s diktátkami vo 4. ročníku ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 87 s. Brož.
Praktická pomôcka.
ISBN 978-80-89442-00-3

SVOBODOVÁ, Margita
Spriateľme sa s diktátkami v 5. ročníku ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 83 s. Brož.
Praktická pomôcka.
ISBN 978-80-89442-02-7

SVOBODOVÁ, Margita
Spriateľme sa s diktátkami v 6. ročníku ZŠ
Bratislava, Ottovo nakladateľstvo 2009. 1. vyd. 87 s. Brož.
Praktická pomôcka.
ISBN 978-80-89442-03-4

5 EXAKTNÉ VEDY

57 Botanika. Zoológia

Neľútostné predátory. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 48 s. Viaz.
Odborná encyklopédia pre deti od 9 rokov, ktorá pútavo informačnými textami a akčnými fotografiami zachytáva život predátorov.
ISBN 978-80-8089-313-2

59 Učebnice

BÁLINT, Ludovít – KUZMA, Jozef
Testy z matematiky pre žiakov 9. ročníka ZŠ
Bratislava, Príroda 2009. 3. aktual. vyd. 80 s. Brož.
Príprava na monitorovanie.
ISBN 978-80-07-01627-9

BÁLINT, Ludovít – KUZMA, Jozef
Úlohy na rozvíjanie matematickej gramotnosti žiakov 1. stupňa ZŠ
Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 119 s. Brož.
Zbierka úloh.
ISBN 978-80-07-01783-2

BÁLINT, Ludovít – KUZMA, Jozef
Zbierka úloh z matematiky pre 7. ročník ZŠ
Bratislava, Príroda 2009. 2. aktual. vyd. 118 s. Brož.
Učebná pomôcka.
ISBN 978-80-07-01776-4

JURENÍKOVÁ, Adela
Pätminútovky z matematiky pre 1. ročník ZŠ
Bratislava, Príroda 2009. 1. vyd. 48 s. Brož.
Úlohy.
ISBN 978-80-07-01664-4

6 APLIKOVANÉ VEDY

611 Populárna medicína

HYBENOVÁ, Lubica – STRKÁČOVÁ, Júlia
Bylinky a liečiteľské rady od Julky pre deti
Žilina, Bez vydavateľstva 2009. 1. vyd. 224 s. Viaz.
Skúsenosti, rady ľudovej liečiteľky.
ISBN 978-80-970106-6-9

62 Psychológia. Psychiatria. Psychoanalýza. Sexualita

BAČOVÁ, Viera
Súčasný smery v psychológii
Bratislava, Veda 2009. 1. vyd. 284 s. Viaz.
Hľadanie alternatív pozitivizmu.
ISBN 978-80-224-1068-7

FRANKL, Viktor
Psychoterapia pre laika. Z nem. orig. prel. Milan Krankus
Bratislava, Lúč 2009. 1. vyd. 169 s. Edícia Libri Europeae. Brož.
Kniha je súborom vybraných prednášok odvysielaných vo viedenskom rozhlasu, v ktorých autor popularizuje poznatky z psychoterapie a uvádza množstvo klinických výsledkov.
ISBN 978-80-7114-690-2

631 Lesníctvo. Poľnohospodárstvo. Poľovníctvo. Rybníctvo. Domáce zvieratá

Pestovanie lesa ako nástroj cieľavedomého využívania potenciálu le-

Anotácie

sov. Zost. J. Štefančík, M. Kamenský Zvolen, Národné lesnícke centrum 2009. 1. vyd. 346 s. Brož. Zborník príspevkov z vedeckej konferencie.

ISBN 978-80-8093-089-9

691 Učebnice

BUC, Milan
Základná klinická imunológia
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 602 s. Brož. Učebnica.

ISBN 978-80-223-2579-0

HOLZEROVÁ, Johana
Modelovanie chorôb a chorobných stavov
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 1. vyd. 183 s. Brož. Učebnica s CD.

ISBN 978-80-223-2607-0

Lekárska biológia I. Zost. J. Šalagovič, H. Mičková, J. Židzík
Košice, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika 2009. 2. dopl. vyd. 165 s. Brož. Vysokoškolská učebnica.

ISBN 978-80-7097-764-4

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

71 Architektúra

COLLINS, Michael
Vatikán. Z angl. orig. prel. Peter Draškaba, Ema Drašková
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 319 s. Viaz.

Kniha s podtitulom Tajomstvá a poklady svätého mesta je historickým, náboženským a kultúrnym sprievodcom najmenším suverénnym štátom na svete, sídlom rímsko-katolíckej cirkvi. Kniha okrem textov obsahuje fotografie, mapky a nákresy.

ISBN 978-80-551-2016-4

791 Učebnice

ČORBA, Milan
Kostýmová tvorba
Bratislava, Divadelný ústav 2009. 1. vyd. 241 s. Brož. Prednášky.

ISBN 978-80-89369-03-4

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

FIGULLI, Margita
Mámiivý dúšok. Zost. a doslov napísala Anna Fischerová-Šebestová
Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej 2009. 1. vyd. 140 s. + obrazová príloha s. Edícia Zlatá niť. Viaz. Ďalší výber z modernej edície zameranej na najlepšie diela našej literatúry určenej mládeži a aj širokej kultúrnej verejnosti.

ISBN 978-80-7090-932-4

81 Poézia

GRŮŇ, Daniel
Manuál
Bratislava, ARS POETICA 2009. 1. vyd. 50 s. Edícia Ambit. Viaz. Básnický debut výtvarníka a výtvarného publicistu (nar. 1977).

ISBN 978-80-89283-22-4

ŠRAMATYOVÁ, Veronika
Untitled
Bratislava, ARS POETICA 2009. 1. vyd. 53 s. Edícia Ambit. Viaz. Básnický debut mladej výtvarníčky (nar. 1977), ktorá sa venuje fotorealistickej malbe.

ISBN 978-80-89283-21-7

82 Divadelné hry. Scenáre. Dramatické texty

BRYLL, Ernest – FELDEK, Lubomír
Na skle maľované / Z dreva vyrezané. Z poľ. orig. prel. Lubomír Feldek
Žilina, ARTIS OMNIS 2009. 1. vyd. 148 s. Viaz. Dve najúspešnejšie hry o Jánošíkovi

od dvoch významných spisovateľov Poľska a Slovenska.

ISBN 978-80-89341-11-5

83 Román. Novely. Poviedky

AL-GÍTÁNÍ, Džamál
Zajní Barakát. Z arab. orig. prel. Marek Briška
Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 302 s. Edícia Svetová próza. Brož. Historický román egyptského spisovateľa, ktorý sa považuje za zásadné dielo modernej arabskej literatúry.

ISBN 978-80-8101-200-6

CORNWELLOVÁ, Patricia
Doktorka Scarpettová. Z angl. orig. prel. Zuzana Dudíková
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 382 s. Viaz. Kay Scarpettová nechá prax súdnej lekárkyni a odíde pracovať do New Yorku. Tu pomáha vyšetřovať prípad krutej vraždy mladej ženy.

ISBN 978-80-551-2022-5

DRAKULIĆ, Slavenka
Myš v Múzeu komunizmu a iné životy pod psa. Z angl. orig. prel. Jana Juráňová
Bratislava, ASPEKT, záujmové združenie žien 2009. 1. vyd. 113 s. Brož. Originálne rozprávanie myši, psa a mačky, ktoré zachytávajú atmosféru komunistickej totality v strednej Európe.

ISBN 978-80-85549-83-6

GARLOCKOVÁ, Dorothy
Vysnívaná láska. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 1. vyd. 272 s. Viaz. Druhý román od uznávanej autorky historických romancí v slovenčine je príbehom Annabel, ktorá túži po šťastnom domove.

ISBN 978-80-220-1496-0

GERRITSENOVÁ, Tess
Suterén záhad. Z angl. orig. prel. Katarína Jusková
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 256 s. Viaz. Známa americká bestselleristka sa venuje v najnovšej knihe objavenej starej múmii, z ktorej sa vyklúbe obeť vraždy zo súčasnosti.

ISBN 978-80-551-2037-9

MILOŠOVIČ, Alojz
Hurá... Bežme!!... Kam?...
Bratislava, Komprint 2009. 1. vyd. 136 s. Viaz. Fiktívno-faktografický príbeh nežnej revolúcie – autor vydáva knihu pri príležitosti jej 20. výročia.

ISBN 978-80-970161-1-1

SLOBODA, Rudolf
Krv
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. 2. vyd., v Slovarte 1. vyd. 492 s. Viaz. Druhé vydanie románu Rudolfa Slobodu (1938-1995), v ktorom analyticky portretuje hlavnú postavu zasiahnutú zmenami po novembri 1989.

ISBN 978-80-8085-828-5

84 Eseje. Prednášky. Iné písomné formy

FARKAŠOVÁ, Etela
Čas na ticho
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 159 s. Brož. Súbor piatich esejí s aktuálnymi spoločenskými, ľudskými a kultúrnymi témami od významnej prozaičky a filozofky (nar. 1943).

ISBN 978-80-8061-384-6

86 Literatúra pre deti a mládež

BAISCHOVÁ, Milena
Drače rozprávky. Z nem. orig. prel. Miriam Gambošová
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 71 s. Viaz. Fantazijné rozprávky o lietajúcich drakoch a ich dobrodružstvách.

ISBN 978-80-551-2028-7

BREZINA, Thomas
Klub záhad. Návrat zo záhrobia. Z nem. orig. prel. Silvia Stuppachero-ová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 120 s. Viaz. Ďalší detektívny príbeh úspešnej série pre deti od 11 rokov, ktorý spustí prízrak chlapca na ceste - obsahuje superlupu.

ISBN 978-80-8089-309-5

BREZINA, Thomas
Klub záhad. Prízraky bez tváre. Z nem. orig. prel. Silvia Stuppachero-ová
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 120 s. Viaz. Ďalší detektívny príbeh úspešnej série pre deti od 11 rokov, ktorý sa odohráva v tajuplnom hoteli – obsahuje superlupu.

ISBN 978-80-8089-310-1

Izba snov. Zost. Magdaléna Gocník-ová. Úvod Alexander Halvoník. Ilust. držiteľia Detskej ceny BIB a autori nominovaní na túto cenu v rokoch 1993–2007

Bratislava, Perfekt 2009. 1. vyd. 174 s. Edícia Fifikova knižnica. Brož. Zbierka najlepších próz pre deti z 5. ročníka Literárnej súťaže o pôvodnú poviedku pre deti, ktorú vyhlasuje časopis Fifik a vydavateľstvo Perfekt – hlavnú cenu získal Maroš Andrejčík s poviedkou Izba snov.

ISBN 978-80-8046-440-0

87 Humor. Satira. Kreslený humor

URBAN, Petr
Podpivníky s vtipmi Petra Urbana
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list
Kniha vo formáte leporela, v ktorej sú jednotlivé listy s kreslenými vtipmi narezané, aby po odtrhnutí slúžili ako podpivníky.

ISBN 978-80-8089-292-0

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY

91 Zemepis. Turistika. Cestovanie

Bánov
Senec, Sinex 2009. 1. vyd. 1 s. Voľné listy
Mapa mesta v mierke 1 : 7 000.

ISBN 978-80-89198-67-2

Bratislava – Rača
Senec, Sinex 2009. 1. vyd. 1 s. Voľné listy
Mapa mesta a mestskej časti v mierke 1 : 11 000.

ISBN 978-80-89198-69-6

Kúpele Vyšné Ružbachy
Senec, Sinex 2009. 1. vyd. 1 s. Voľné listy
Mapa obce v mierke 1 : 4 500.

ISBN 80-89198-66-5

RABE, Cordula
Svätojanská cesta. Z nem. orig. prel. Monika Šurdová
Bratislava, Lúč 2009. 1. vyd. 208 s. Brož. Turistický sprievodca po najznámejšej pútnickej ceste s podtitulom z Pyrenej do Santiaga de Compostela rozvrhnutej do 41 etáp so všetkými potrebnými informáciami.

ISBN 978-80-7114-767-1

Spišská Nová Ves. Smižany
Senec, Sinex 2009. 1. vyd. 1 s. Voľné listy
Mapa mesta v miere 1 : 7 200.

ISBN 80-89198-68-9

92 Biografie. Rodokmene

ŠTRASSER, Ján
**Ladislav Chudík – Žijem nadstav-
ný čas**
Bratislava, Forza Music 2009. 1. vyd. 214 s. Viaz. Kniha rozhovorov s významným slovenským hercom (nar. 1924) o jeho životných a profesných osudoch s množstvom fotografií.

ISBN 978-80-89359-14-1

96 Dejiny Slovenska a Česka

JABLONICKÝ, Jozef
Z ilegality do Povstania
Banská Bystrica, Dali-BB 2009. 2. vyd. 446 s. Viaz. Kapitoly z občianskeho odboja.

ISBN 978-80-89090-60-0

Slovak National Councils and the Road to Parliamentarism. Zo slov. orig. prel. do angl. E. Klátiková. Zost. M. Pekník
Bratislava, Veda 2009. 1. vyd. 357 s. Viaz. K dejinám Slovenskej národnej rady.

ISBN 978-80-224-1088-5

993 Rozličné fakty. Aktuality

Jašidielňa. Zost. S. Holúbková, D. Sidorová
Žilina, Krajské kultúrne stredisko v Žiline 2009. 1. vyd. Nestr. Brož. Programový bulletin.

ISBN 978-80-85161-60-1

Katalóg veľtrhov a výstav v Slovenskej republike 2010

Bratislava, Slovenská obchodná a priemyselná komora 2009. 1. vyd. 79 s. Brož.

Katalóg budúcich podujatí.

ISBN 978-80-89105-39-7

999 Učebnice

SOCHROVÁ, Marie – VIRDZEKOVÁ, Alica
Dejepis I (pravek, starovek, stredovek). Z čes. orig. prel. a kapitoly o slovenských dejinách dopísala Alica Virdzeková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 144 s. Edícia Krok za krokom k maturite. Brož. Graficky moderná a prehľadná učebnica dejepisu pre maturantov.

ISBN 978-80-8089-296-8

SOCHROVÁ, Marie – VIRDZEKOVÁ, Alica
Dejepis II (novovek, dejiny novej doby). Z čes. orig. prel. a kapitoly o slovenských dejinách dopísala Alica Virdzeková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 176 s. Edícia Krok za krokom k maturite. Brož. Graficky moderná a prehľadná učebnica dejepisu pre maturantov.

ISBN 978-80-8089-297-5

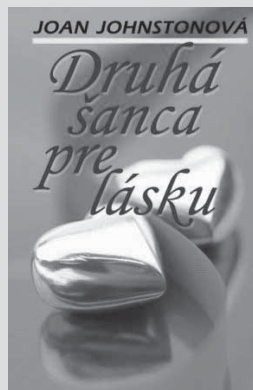
Adresár vydavateľstiev z Kníh v predaji

ARS POETICA, Vlčkova 18, 811 06 Bratislava, e-mail: arspoetica@arspoetica.sk
ARTIS OMNIS, Kysucká cesta 9, 010 01 Žilina, tel. 041/5002036, fax 041/5002037, e-mail: ao@artisomnis.sk
ASPEKT, záujmové združenie žien, Mýtna 38, 811 07 Bratislava, tel. 02/5249 1639, 0918 479 677, 0911 265 408, e-mail: administrativa@aspekt.sk
Dali-BB, Jilemnického 7, 974 04 Banská Bystrica, tel. 048/4700 361, fax 048/4700369, e-mail: dali@dali-bb.sk
Divadelný ústav, Jakubovo nám. 12, 813 57 Bratislava, tel. 02/5293 1513, fax 02/5293 1513, e-mail: du@du.savba.sk
Eko konzult, P. O. Box 61, 851 07 Bratislava, tel. 02/6224 0792
Forza Music, e-mail: curmy@forza.sk
Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikarsk
Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk
Karmelitánske nakladateľstvo, Dobrovičova 2, 811 02 Bratislava, tel. 02/5296 5217, e-mail: holecek@kna.cz
Komprint, Borinská 8, 841 03 Bratislava, tel. 02/6436 3253
Krajské kultúrne stredisko v Žiline,

Horný val 20, 011 82 Žilina, tel. 041/562 19 42, e-mail: ros@vuczilina.sk
Lúč, vydavateľské družstvo, Špitálska 7, 811 10 Bratislava, tel. 02/6042 1237, fax 02/6042 1239, e-mail: predaj@luc.sk
Národné lesnícke centrum, T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen, tel. 045/532 03 16, fax 045/531 41 92, e-mail: nlc@nlcsk.org
Ordinariát Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov SR, Ministerstvo obrany SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, tel. 0960 / 313 416, fax 0960 / 312 193, e-mail: tiburujlacky@mil.sk
Ottovo nakladateľstvo, Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava, tel. 0903 403 536, 02 / 554 154 10
Perfekt, Karpatská 7, 811 05 Bratislava, tel. 02/5249 9783-5, fax 02/52499 788, e-mail: knihy@perfekt.sk, sekretariat@perfekt.sk
Prešovská univerzita, Nám. Legionárov 3, 080 01 Prešov, tel. 051/7733 106
Príroda, Kocelova 17, 821 08 Bratislava 2, tel. 02/5556 6176, 0908 757 160, fax 02/5542 5160, e-mail: priroda@priroda.sk
Redemptoristi – Slovo medzi nami, Puškinova 1, 811 04 Bratislava, tel. 02/5249 7628, fax 02/5244 9497, e-mail: slovo@host.sk
Rímskokatolícka Cyrilometodská bohoslovecká fakulta, Kapitulská 26, 814 58 Bratislava, tel. 02/5443 2396
Sinex, Moyzesova 6, 903 01 Senec, tel. 02/4592 5321, 02/4592 2265, fax 02/4592 5321, e-mail: sinex@sinex.sk
Slovenská obchodná a priemyselná komora, Nitová 3, 821 08 Bratislava, tel. 02/5024 3139, fax 02/5024 3119
Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk
Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
Spolok sv. Vojtecha, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel. 033/ 5907711, 033/5907760, fax 033/ 5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk
Spolok sv. Vojtecha – VOJTECH, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel. 033/ 5907711, 033/5907760, fax 033/ 5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk
Syloam, Zhorínska 58, 841 03 Bratislava
Talentum, Kúpeľná 2, 932 01 Veľký Meder, tel. 031/5552 332, fax 031/5552 332
Trnavský samosprávny kraj, Starohájska 10, P.O.BOX 128, 917 01 Trnava, tel. 033/593 33 11, fax 033/593 33 36, e-mail: urad.vuc@trnava-vuc.sk
Univerzita Komenského, vydavateľstvo, Šafárikovo nám. 6, 818 06 Bratislava, tel. 02/5924 4111, 5293 1830
Univerzita Mateja Bela, Národná 12, 974 00 Banská Bystrica, tel. 048/4123 295, fax 048/4153 180
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Šrobárova 2, 041 80 Košice, tel. 095/6224 565, telex 775 62
Univerzitná knižnica, Michalská 1, 814 17 Bratislava, tel. 02/59 804 222, fax 02/54 434 246, e-mail: ukb@ulib.sk
Veda, vydavateľstvo SAV, Dúbravská cesta 9, 845 45 Bratislava, tel. 02/5477 4253, 02/5245 0153, fax 02/5477 2682, 02/5245 0153, e-mail: veda@centrum.sk
Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk
Vydavateľstvo Matice slovenskej, Mudroňova 1, 036 52 Martin, tel. 043/4220 692, fax 043/4307 243, e-mail: vms@vydavatel.sk
Vydavateľstvo Slovart, Poštový priečinok 70, Bojnická 10, 830 00 Bratislava 3, tel. 02/4920 1800, fax 02/4920 1899, e-mail: pobox@slovart.sk
Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, Laurinská 2, 814 99 Bratislava, tel. 02/5443 2671, fax 02/5443 2671, e-mail: vsss@vsss.sk

Vychádza

Joan Johnstonová: Druhá šanca pre lásku

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009
Preklad Miroslava Staszová

Americká autorka Joan Johnstonová k typickému lúboštnému románu ponúka aj čosi navyše. Zaujímavú detektívnu zápletku, trochu akcie i vraždu. Od začiatku je jasné, ako sa vyvinie romantická časť deja, autorka preto stavia príbeh na vnútornom prežívaní hlavného hrdinu, právnika Luka Creeda, ktorý sa musí rozhodnúť, akú cenu je ochotný zaplatiť za šťastie v náručí svojej dávnej stredoškolskej lásky. Na vážky postaví aj zdravie desaťročnej dcéry a očakávaný kariérny postup. Sme svedkami Lukovho profesionálneho váhania, rozkoše po boku milovanej ženy, rodičovského strachu, aj vyrovnávania so starou rodinnou krivdou.

Sledujeme prerod nekompromisného workoholika, ktorý sa odmieta zmieriť so svojou minulosťou a s príkormi, čo jemu a jeho blízkym spôsobila rodina Blackthornovcov, na rodinne založeného muža stredných rokov. Zložitý vzťah sa napokon závažne vyrieši v prospech hlavného hrdinu. Keď sa na príbeh pozrieme očami inej postavy, príde nám trochu ľúto osudov niektorých nehlavných protagonistov. Pretože nemožno vyhovieť každému, Johnstonová sa rozhodla vyhovieť Lukovi Creedovi a jeho čitateľským fanúšikom. Hlavná línia ponúka realitou kvárenému čitateľovi ilúziu, že aj z neprehľadne zamotaného kľbka vzťahov, intríg a finančných machinácií možno vyjsť šťastne, ak má človek po boku svoju životnú lásku, rodinu a pár oddaných priateľov.

Jana Hajduová

Elizabeth Haranová: Slnko nad Edenom

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009
Preklad Marína Gálisová

Dej romantického príbehu sa odohráva na prelome 19. a 20. storočia v krásnej prírode severného Queenslandu v Austrálii. Jordan Hale sa po rokoch vracia ako bohatý a pekný mladý muž do svojho rodiska na zanedbanú plantáž Eden, kde kedysi jeho otec úspešne pestoval cukrovú trstinu. Nevracia sa len kvôli rodičovskému domu, ktorý medzičasom schátral na nepoznanie, ale chce zistiť pravdu o smrti rodičov a pomstiť ich. Hlavným podozrivým je plantážnik Max Courtland, ktorý zbohatol z nešťastia ostatných plantážnikov a vykúpil ich plantáže „za babku“, ako aj z práce Kanakov, otrokov z tichomorských ostrovov, ktorí pracovali u neho v neľudských podmienkach za minimálnu mzdu. Jordan sa potešil, keď po návrate našiel v dome Neba, Kanaka, ktorý roky verne slúžil ešte jeho otcovi. Staralo sa o neho dievča Eve. Jordan začal hľadať spoľahlivých robotníkov na obnovu Edenu, pričom ponúka rovnakú mzdu bez ohľadu na pôvod. To sa nepáčilo Maxovi. Keď sa roznieslo, že Jordan platí všetkým rovnako a dokonca jedného z Kanakov poveril vykonávaním dohľadu nad ostatnými robotníkmi, začal mu „hádzat polená pod nohy“. Max žil na plantáži vo Willoughby s manželkou a dvoma dcérami Lexiou a Celiou. Ich tretia, najmladšia dcéra Eve od malička vyrastala u tety a strýka v Sydney, kde bol lepší prístup k lekárskej starostlivosti. Otec sa k Eve nepriznával, hanbil sa za ňu nielen preto, že je zdravotne postihnutá, ale aj pre jej novinové články o utlačaní a diskriminácii Kanakov. Spoločný záujem o zlepšenie postavenia Kanakov Eve a Jordana zblížili a sympatie začali prerastať do lásky...

Max netušil, že Eve býva na Edene, a Jordan netušil, že Eve je dcérou jeho protivníka. To, či sa mladý plantážnik dozvie pravdu o smrti svojich rodičov a či má láska Jordana a Eve budúcnosť, si prečítajte sami v príbehu o láske, nenávisti a čestnosti. Spríjemní vám dlhé jesenné večery.

Lubomíra Šimeková

Bridget Asherová: Všetky manželove milenky

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Miriam Ghaniová

Čo urobí mladá žena, keď zistí, že ju o dvadsať rokov starší manžel podvádza? Chce vedieť, kto to je. A čo urobí, keď sa dozvie, že ju nepodvádza len s jednou, ale s tromi milenkami? Zlomí jej to srdce, tresne dverami a odíde. Ako však žiť so zlomeným srdcom? Lucy sa usiluje zabudnúť na Antieho, ale je to nesmierne ťažké. Miluje ho. Tento vtipný, dobrosrdečný, a neskutočne šarmantný chlap mal len jedinú chybu. Stále sa nanovo zamiloval. V jeho veľkorysom bonvivánskom srdci bolo miesto pre veľa žien, ale, ako on sám vraví, bolo zlé, nevydržalo. Lucy sa vracia, aby ho doopatrovala, ale mieša sa v nej láska, zlosť, sklamanie a súcit. Zaskočená stretnutím a svojimi silnými emóciami, posilnená pár gin tonicmi v afekte zavolá manželovým milenkám, aby sa s ňou prišli striedať pri smrteľnej posteli. Ráno prekvapená otvára bývalej feťáčke a žene, ktorú si mal kedysi brať. Zo situácie niet úniku. V dome sa vytvorí zvláštne spoločenstvo a bizarná atmosféra. S umierajúcim sa postupne prichádzajú rozlúčiť všetky milenky, a je ich neúrekom.

Autorke sa popri zábavnom až grotesknom príbehu podarilo rozkryť zložitosti medziľudských vzťahov na rozličných úrovniach, ukázať potrebu odpúšťať sa aj iným, nazeráť na životné situácie z nadhľadu a zo zorného poľa všetkých aktérov. *Všetky manželove milenky* ponúkajú príjemné oddychové čítanie.

Antonia Bednáriková

Hranica, predel, rozhladňa

Michael Ondaatje: Divisadero, Bratislava, Ikar 2009. Preklad Zdenka Buntová

Michael Ondaatje, autor slávnej knihy *Anglický pacient*, sa nám predstavuje s novým románom *Divisadero*. Autor si pre jeho pomenovanie zvolil španielske slovo označujúce hranicu, predel, ale aj vyvýšené miesto, odkiaľ vidieť do diaľky.

Ondaatjeho naratívne komponovaný text rozpráva viaceré dramatické príbehy. Každým z nich sa približuje k životu ľudí, ktorých osudy sa prepletajú, aby sa napokon nestretli. Otec, ktorému pri pôrode jedinej dcéry umrie manželka. Anna, sirota, ktorú urobí sestrou svojej malej Claire. A osvojený chlapec od susedov, Cooper, ktorého krstné meno sa nikdy nedozvieme. Sú si rodinou, a predsa cudzí. Čoraz viac sa podobajú jeden na druhého, čoraz viac sa ich povahy líšia. Keď otec pristihne nahú Annu v Cooperovom náručí, chlapca vyženie a sám len-len že unikne Anninmu smrteľnému bodnutiu črepinou. Odváža ju preč, preč od Claire. Anna sa mu vymaní z rúk, uteká do tmy. Otec sa vráti ku Claire, ale tá s ním nemá spoločné nič. Okrem biologickej podstaty. Cooper sa pretĺka životom. Stane sa hazardným hráčom. Klame telom. Mieša karty. Vyhráva. A najmä obohráva. Jeho príbeh je plný napätia. Ono graduje, stupňuje sa do maximálnej miery. Stretáva Claire, aby dobitý a doráňaný mužmi, ktorých obohral, zmizol zo scény.

Jedinou konštantou je Anna. Vďaka jej spomienkam na minulosť, vďaka jej vybavovaniu fiktívnych obrazov svojich súrodencov obaja žijú. Anna poprie svoju identitu. Je vedkyňou. Skúma život a tvorbu francúzskeho básnika Luciena Seguru. Býva v jeho dome, pije vodu z jeho studne, leží v jeho posteli. Stáva sa súčasťou Luciena. Nevie

sa z neho vymaniť. Čoraz hlbšie nás vovádza do jeho osudu. Segura miloval ženu, ktorú si nevezal. A vzal si ženu, ktorú nemiloval. Analógia s Cooperom, analógia s Annou, ba aj analógia s Claire sú v prerazprávaní Segurovho života príliš zjavné, aby boli náhodou.

Ondaatjeho román *Divisadero* narába s časom popierajúc čas. Máme pocit, že čas jeho naratívu ovládame. Povojnové obdobie druhej polovice 20. storočia strieda vojna v Zálive, obdobie po nej strieda nedávny útok na Irak, aby celý časový rámec bol popretý návratom do času prvej svetovej vojny. Medzníky vojny sú vysúvané do popredia zámerne. Stráca sa za nimi skutočná chronológia deja. Rodenie, prežívanie a umieranie systematicky sa navracajúcich ľudských osudov. Život človeka je vzorcom, ktorý jedinec naplňa svojim bytím. Ondaatjeho román ukazuje, že človek sa zo vzorca nevie vymaniť. Napriek tomu, že jeho kontúry vidí

pred sebou. Napriek tomu, že pozná životy iných. Spoznáť svoj život, nazrieť na jeho zmysel je ale tým najťažším.

Román je písaný z pozície naoko zainteresovaného pozorovateľa, ktorý stojí na rozhladni a premieta nám pred oči svet. Žiaľ, napriek tomu, že nám vypovie „takmer všetko“, položí pred nás aj clonu. Hranicu, predel, ktorou sa maskuje každá z jeho postáv. Ondaatjeho príbeh ukrýva riziko. Zaujatie osudom Coopera, Claire, Anny a ich otca si zrejme nevšimneme, že ich osud je vpísaný do života Luciena Seguru a jeho súčasníkov. Dôvod je prostý. To podstatné je očiam neviditeľné.

Peter Mráz

Sága prerastajúca do filozofie

Jacek Dehnel: Babuľa, Bratislava, Kalligram 2009. Preklad Karol Chmel

Nestáva sa často, aby prvotina zaujala tak čitateľov, ako aj literárnu kritiku. Poliakovi Jacekovi Dehnelovi sa to s románom *Babuľa* podarilo.

Už po krátkom čítaní je zjavné, že najmladší výhonok starej rozvetvanej rodiny s koreňmi v Poľsku, Prusku i na Ukrajine tlmočí príbehy vzťahujúce sa k rodine, ktoré mu rozprávala múdra babka. Orálna história položená na papier. Jednotlivé príhody sa síce snaží ako-tak utriediť podľa hĺbky ponoru do minulosti, avšak už zakrátko sa čitateľ stratí v spleti príbuzenstva a prestáva mu byť jasné, komu čo presne prisúdiť. To, napokon, ako sa ukáže, nie je až také dôležité. História totiž dýcha magickým realizmom starých zašlých čias a ťažko dať ruku do ohňa za tvrdenie, že autor sa neinšpiroval Márquezovým Macondom. Práve vykreslenie doby s jej odleskami v zrkadlách, bez ohľadu na konkrétne priradenie osoby, je tou podstatnou materiálou. Dehnel včerajšok a dnešok neporovnáva, ba dokonca naplno nevyužil ani princíp paradoxov, čo je tiež jednou z možných ciest stvárnenia histórie zámožnej rodiny so šľachtickými a podnikateľskými koreňmi. Čo sa stalo, stalo sa ako prirodzená súčasť bytia.

Napriek tomu kniha by vyznela dostratená, keby v záverečných kapitolách autor neopísal súčasnosť. Starnutie a odchádzanie babky do sveta tieňov aj so všetkými nepríjemnými príznakmi staroby. Jacek Dehnel práve na tomto usychaní začína chápať kolobeh života. Napriek záznamom o zdetinštievaní a iných smutných prejavoch starnutia je vlastne oslavou babky, chválou všakovako múdro i s omylmi a chybami prežitého života.

Názov *Babuľa* má v sebe viacero významov. O babke

v ratanovom kresle možno povedať, že je babuľa. Avšak aj dievča môže byť babuľou. Rodičia Dehnelovej babky akosi dlho, až päť rokov sa nevedia rozhodnúť o jej mene, než ju dovedy volali jednoducho Babuľa. A toto oslovenie jej napriek oficiálnemu menu Helena aj prischlo.

Na pozadí takto koncipovanej rodinnej ságy autor vyrozprával aj dejiny pomedzia strednej a východnej Európy, jeho históriu rôznych zriadení a rôznych útlakov. Zo všetkých morálnych poučení, ktorých sa mu od babky dostalo, najpodstatnejšie sú tie, ktoré sa vyjadrujú k filozofii prežitia. Individuálneho, rodinného i celostného. Lebo život by mal pokračovať. Stratégia a taktika prežitia môžu byť rozdielne, ba neraz až v protiklade k pudu sebazáchovy, lebo náhody a systémy, ktorými sa riadi svet, nemožno v úplnosti tak či tak pochopiť.

Vnuk a babka nie sú v knihe v opozícii, ale nazývajú spolu v symbióze, ktorá, pochopiteľne, má tiež svoje fyzické hranice. Umožňuje však vnukovi v dialógu nasať babkinu nahromadenú životnú energiu v jej celistvom skúsenostnom chápaní. Celé toto odovzdávanie posolstva je pritom podané v zrozumiteľnom jazyku. Nečudo, že takto poňatá kniha slávi u čitateľov zaslúžené úspechy.

Napokon aj zvýraznenie osudov žien, pretože to boli práve ony, čo posúvali život z generácie na generáciu, rodili a vychovali deti, udržiavali domácnosť a ani v zlých časoch nezastavili kyvadlo pokračovania sveta, má nepochybne svoj pôvab a filozofickú hĺbku. Zrejme aj táto naráčaná vrstva knihy prispela k tomu, že Jacek Dehnel za ňu získal cenu Pas Politiky a bola nominovaná aj na stredo európsku literárnu cenu Angelus.

Luboš Svetoň

Satirická pochúťka

Slawomir Mrozek: Opica a generál, Bratislava, Albert Marenčin Vydavateľstvo PT 2009. Preklad Jozef Marušiak

Výber humoristických poviedok poľského spisovateľa a dramatika Slawomira Mrožka obsahuje 58 poviedok, grotesiek a absurdít za päťdesiat rokov jeho tvorby. V súvislosti s týmto autorom sa recenzent ťažko ubráni použitiu pojmu geniálny. Brazvárne sa vyhyba čitateľským podotvoreniam z moralizovania, pretože aj seba zahŕňa medzi negatívne a trápne postavičky. Tým chce povedať: takí sme všetci, sme absurdné produkty absurdných pomerov. Mrozek vie veľmi obratne prekľnúť

z reálneho sveta do sveta groteskných až absurdných vzťahov a manévrov. Pasáž medzi dvomi svetmi – svetom proklamovaných ideálov a na druhej strane húštiny byrokracie a tuposti – ani nepostrehneme. Neraz vie ňou prekľnúť jedinou vetou. Azda ani netreba dodávať, že Mrozek to robí veľmi vtipne, zábavne. Pravda, sú tu aj smutné poviedky, ako napríklad Rutina, aj tie využívajú krivé zrkadlo a v pointe obracajú malebnú dekoráciu, takže na zadnej strane vidíme hrdzavé klice.

Milan Kenda

Prozaička Anna Gavalda – fenomén francúzskych kníhkupectiev

Anna Gavalda (1970) zaujala už svojou prvou zbierkou poviedok *Chcel by som, aby ma niekto niekde čakal* (1999, v slovenčine SOFA 2003), za ktorú získala *Grand Prix RTL-Lire*. Neskôr sa, vďaka popudu vydavateľov, pustila do písania románov. Takto vznikli napríklad *Miloval som ju* (2002, v slovenčine SOFA 2003) a *Ensemble, c'est tout* (*Spolu, to je všetko*; 2004), podľa ktorého Claude Berri nakrútil roku 2007 film. Vlani sa objavil pomerne rozsiahly román *La Consolante* (*Utešiteľka*), ktorého sa dosiaľ predalo vyše 300 000 exemplárov. Rozpráva v ňom príbeh štyridsaťsedemročného Charlesa Balandu, architekta z Paríža, ktorého správa o smrti jeho známej tak zasiahne, že stratí chuť do života. Uvedomuje si svoj pád a snaží sa získať rovnováhu. Zváža boj so samým sebou, ale napriek svojej snahe zažije aj krízu stredného veku. Cesta za vlastným pokojom je teda dlhá a úmorná. Nemenej zaujímavý bude aj najnovší román Anny Gavaldy *L'Échappé belle* (*Krásny útek*) o dospelosti a detstve, ktorý práve vychádza. Súrodenci utečú z rodinnej svadby a darujú si jeden krásny, vysnívaný deň z detstva. Detstvo však Anna Gavalda poníma netradične. Akým príbehom nás autorka prekvapí tentoraz?

• Na vytvorenie postavy Charlesa z *Utešiteľky* ste sa inšpirovali správou v novinách. Čím vás zaujal a prečo ste mu nechali pôvodné meno?

– Postavu ako takú som nenašla v novinách. V novinách som natrafila na nekrológ nejakého pána Charlesa Balandu, a tak som ho ešte ten istý deň oživila v inom pánovi Balandovi. Ale okrem toho je môj hrdina úplne vymyslený od hlavy až po päty.

• Ani iné postavy, ako napríklad Mathilda, Laurence a Anouk, nemajú svoj prototyp v skutočnom svete? – Nikdy nepoužívam živých ľudí ako modely, postavy vytváram. Samozrejme, niektoré detaily sú zo života okolo mňa. Rozprávala som sa s mnohými architektmi a zdravotníkmi sestrami, a nevedome som im možno „ukradla“ zopár detailov, gestá, alebo výrazy, ktoré patria jedine im...

• A čo postavy z vášho nového románu *Krásny útek*? – Aj tie sú fiktívne. Mám sestry a bratov, s ktorými veľmi dobre vychádzam, ale nikdy sme nezažili taký deň, ktorý som opísala v knihe. Zdá sa mi, že krajšie je všetko si vymýšľať a v podstate nemám odvahu opísať skutočných ľudí, pretože mám strach, že ich zraním alebo dokonca zahanbím...

• Niekde som našla údaj, že *Utešiteľka* ste napísali za 1095 dní. Ako ste sa časovo zorganizovali? – Najťažšia je vždy prvá veta a niekedy na ňu čakám veľmi dlho. Myslím, že prvú vetu *Utešiteľky* som hľadala skoro dva roky, zvyšok som napísala za niekoľko mesiacov. Je ťažké pozbierať odvahu a potom akoby omylom a zároveň s plným vedomím začať knihu. Keď sa už raz začne, všetko ide hneď ľahšie: stačí pozorovať, nechať postavy žiť a rozvíjať spolu s dejom.

• Vo vašich románoch nájdem mnoho realistických momentov, v skutočnosti nemôžu trvať viac ako niekoľko sekúnd, ale vytvárajú

dojem, akoby sa čas predlžil alebo zastavil. Nakoľko je dimenzia času pre vás dôležitá?

– Čas je najrelatívnejšie poňatie sveta. Život môžeme zhrnúť do jednej vety, alebo poldňa opísať v troch častiach po tisíc strán. Nemám žiadne teórie, počúvam svoje postavy a prispôbujem sa ich životu v závislosti od udalostí, ktorými prechádzajú. Ak potrebujú čas, nechám im ho, ak chcú ísť rýchlejšie, pomôžem im prekonať niekoľko etáp a medzitým nájdem skratku. Nemám veľký talent na opisy – ako aj iní spisovatelia mojej generácie – v mnohých veciach ma poznačila kinematografia, takže sa mi zdá ľahšie robiť elipsy a rôzne delenia románu na časti, sekvencie, presne tak, akoby to bol scenár.

Keď začínam písať príbeh, nemyslím v podstate na nič konkrétne. Snažím sa len zostať v mojom rozprávani stotočná a poctivá a opísať veci jednoducho.

• Môžeme povedať, že spisovateľ plní nejakú úlohu, že je nositeľom istého odkazu?

– Jedinou rolou spisovateľa je pomôcť čitateľovi obracať stránky jeho knihy. Zostaviť stranu tak, aby bola ľahká, rýchla, maškrtná, vášnivá... V našom čase, keď internet, televízia, videohry a rôzne iné obrazovky dominujú nad duchom ľudských bytostí, sa mi zdá, že je jednoducho definovať túto úlohu: doviesť čitateľa, aby obrátil strán-

ku a čítal ďalej – a to už je predsa politický akt... (revolučný!)

• *Krásny útek* hovorí o troch bratoch a sestrách, ktorí zažijú jeden deň z detských čias. Detstvo asociuje nevinnosť, čistotu, bezstarostnosť... Prečo ste si vybrali tému detstva?

– Práve naopak, mne detstvo asociuje hrôzu, deštrukciu, mizériu... Neverím na klíšé šťastného detstva a synonymum nevinosti. Často je detstvo zložitým momentom, sme závislí od toľkých vecí, nad ktorými nemáme žiadnu moc... Často o detstve fantazirujeme, ale mali by sme chuť vrátiť sa do neho? Témami tejto knihy sú priateľstvo, neha, láska, ktoré môžu prežívať medzi súrodencami. A dokonca je možné, že zložitý moment, ktoré prežili v detstve, ich zblížili v dospelosti...

• Pri príležitosti vydania *Krásneho útku* máte naplánované turné po kníhkupectvách. Máte radi tento druh prezentácie knihy? Nastáva tam niečo, čo vás ako spisovateľku stimuluje?

– Pravdu povediac, je to vyčerpávajúce (cestujem skutočne až do „hlbokého vnútrozemia“ Francúzska a mnoho času trávim v pomalých osobných vlakoch), čo ma tak trochu zdržuje pri písaní, ale robím to, hoci je to viac na prospech kníhkupectiev ako kvôli stretnutiam s mojimi čitateľmi. Čitateľia ma oveľa ľahšie nájdu v knihách ako v kníhkupectvách, kde sú rady ľudí čakajúcich na podpis a nemám ani čas zdvihnúť hlavu. Toto turné robím s profesionálnym vedomím (výraz trochu prestarnutý), aby som podporila kníhkupectvá, ktoré robia zaujímavú prácu, hoci v súčasnosti veľmi zložitú. Možnosť vniesť trochu veselosti medzi ich poličky, je môj spôsob poďakovania a napokon, je to niečo, čo sa nedá nájsť na internete (naozajstné úsmevy, naozajstnú dôvernú atmosféru, naozajstné podania rúk...)! Znovu ďalší politický čin!

Katarína Laučíková

Slávnosť knižnej drámy

Dramatické dialógy: Slovensko – Rusko

Pod týmto názvom sa v Slovenskom inštitúte v Moskve konala (12. októbra) prezentácia slovenskej a ruskej drámy. Podujatie malo pracovný, ale zároveň aj slávnostný ráz, keďže sa na ňom stretli napospol typickí ruskí knihomoli, a tí z neho spravili malú knižnú slávnosť. Obečnosť tvorili ruskí slováci a bohemi, predstavitelia tlače a médií a viaceré známe osobnosti moskovského divadelného a kultúrneho života. Prezentovali sa dve knižné vydania dramatických textov s vročením 2008 – *Uviadšij sad lubvi* (*Zvädnutý sad lásky*), ktoré vydalo sankt-petersburské vydavateľstvo Baltijskie sezony za podpory bratislavského Divadelného ústavu, a *Ruská dráma* z edície *Nová dráma* DÚ. Zborník *Zvädnutý sad lásky* obsahuje 8 slovenských hier J. Barča-Ivana, R. Slovodu, K. Horáka, E. Maliti-Fraňovej, S. Lavrička, V. Klimáčka, P. Weissu a R. Olekšáka v ruskom preklade O. Maleviča, N. Šulginovej, E. Kolomijcevej a ďalších prekladateľov. Ako sa vyslovil vo svojom príhovore Oleg Malevič, ktorý je otcom idey knihy, predstavuje jej koncepcia akýsi kompromis medzi snahou ukázať slovenskú drámu 20. storočia okom odborníka v historickom priereze s naznačením hlavných vývinových tendencií a pragmatickým zámerom priniesť do ruského kontextu tituly, ktoré by sa prípadne mohli ujať na divadelných scénach. Úryvky z textov prítomných autorov Evy Maliti-Fraňovej a Silvestra Lavrička s profesionálnou bravúrou predniesli herci moskovského Gogolovho divadla s režisérom Ser-

gejom Jašinom. Druhá prezentovaná kniha *Ruská dráma* predstavuje výber z tvorby predstaviteľov jej najnovšieho prúdu, tzv. novej drámy. Nájdeme tu 5 textov dramatikov 21. storočia Maxima Kuročkina, Jurija Klavdieva, Vasilija Sigareva, Oli Muchinovej a Ivana Vyrypajeva v slovenskom preklade E. Maliti-Fraňovej a Romany Maliti, ktorá knihu predstavila divákovi spolu s moskovským divadelným kritikom Johnom Freedmanom, autorom doslovu. Diela novej ruskej drámy uverejnené v publikácii sa za krátky čas stretli na Slovensku s veľkým záujmom, sú aj pokusy o vytvorenie divadelných predstavení, napr. podľa Vyrypajevovho *Júlu* a naposledy podľa Sigarevovho *Vlčika*, ktorý sa mimochodom stal predlohou úspešného filmu zrežirovaného samotným autorom. J. Freedman začal vlastným životom, totiž ak by sa odvíjal ináč, dnes by sa divákovi prihovárať po slovensky, pretože sa narodil v Batizovciach, no osud ho zavial do USA a odtiaľ do Ruska, kde žije od študentských čias už takmer 20 rokov. V súvislosti s ruskou drámou na Slovensku s nadšením a vďakom spomínal slovensko-ruský projekt Focus Russia, ktorý pred dvomi rokmi v rámci bratislavského festivalu *Nová dráma* zrealizoval Divadelný ústav. Bola to zaujímavá príležitosť z rôznych aspektov prezentovať niekoľkých súčasných ruských dramatických autorov. Z pléna padol návrh, aby sa do podobného projektu, ale v opačnom garde, pustila aj ruská strana. Reakcia bola úplne spontánna – „da, da, da!“

–me–

ZO SVETA KNÍH

38. ročník Varšavskej jesene poézie

Ďalší ročník medzinárodného poetického festivalu, ktorý sa uskutočnil (8. – 11. októbra) v Dome literatúry na krakovskom predmestí, slávnostne otvoril predseda Zväzu poľských literátov Marek Wawrzekiewicz. Okrem domácich básnikov predstavil zahraničných hostí z Mongolska (Barkhas Dorj), Nemecka (Karl Grenzler), Ruska (Igor Bielov, Dmitrij Birman, Olesia Kornienko), Bieloruska (Uladzimir Niaklajeu), Estónska (Aarne Puu), Česka (Vladimír Krivánek), Slovenska (Radovan Brenkus). Tradične z tohto festivalu, ktorý sa koná na počesť poľského básnika a dramatika Juliusza Słowackého, vydajú antológiu z tvorby zúčastnených autorov, tento rok pod názvom *Je u nás stúp so sochou*.

Jej prezentácia bola súčasťou jednotlivých podujatí. Varšavská jeseň poézie mala bohatý program. Koncert husľového tria sprevádzali recitáciami takí herci ako Anna Chodakowska a Andrzej Ferenc. Účastníci sa prezentovali počas Noci poetov, niektorí zahraniční hostia aj na Galavečere slovenskej literatúry. Nechýbali autorské besedy v miestnych knižniciach a školách. Wojciech Siemion, známy divadelný a filmový herec, vo svojom dome neďaleko Varšavy pravidelne usporadúva poetické salóny, na ktorých sa nielen recituje, ale i živo diskutuje o poézii. Na jednom takomto večere hostil práve účastníkov Varšavskej jesene poézie.

–rb–

Na druhý pokus

Tohtoročnú prestížnu literárnu cenu Man Booker Prize udelili za historický román *Wolf Hall* Angličanke Hilary Mantel, ktorú na cenu nominovali už v roku 2005 za *Beyond Black*. Jej „moderný historický“ román *Wolf Hall* opisuje cestu Thomasa Cromwella k moci

na Tudorovskom dvore. Podľa kritiky román výrazne ovplyvní názor čitateľov na túto historickú postavu 16. storočia. Hilary Mantel strávil písaním diela päť rokov, v súčasnosti pracuje na jeho pokračovaní.

–mgb–

Prezident o romantickej láske

Bývalý francúzsky prezident Valéry Giscard d'Estaing (v rokoch 1974 – 1981) vydal 1. októbra román *La princesse et le président* (vyd. Fallois/XO) o lúboštnom vzťahu prezidenta republiky k britskej princeznej. Podľa týždenníka *Le Figaro*, ktorý pred vydaním knihy uverejnil ukážku, opisuje vzťah zo začiatku 80. rokov, keď sa francúzsky prezident – v knihe sa volá Jacques-Henri Lambertye – stretol v Buckinghamskom paláci počas summitu predstaviteľov G7 s Patriciou, princeznou Cardiffskou, čo je mesto kdesi vo Walese. Román vyvoláva otázky

čitateľov, do akej miery je príbeh pravdivý a čo je na idylke medzi princeznou a prezidentom vymyslené. V období, keď sa V. Giscard d'Estaing chystal opustiť Elyzejský palác, Lady Diana, princezná z Walesu, sa vydávala za princa Charlesa. Tak sa dnes 83-ročný Valéry Giscard d'Estaing, ktorý vydal svoj prvý román *Le passage* (Priechod) roku 1994, zahráva s čitateľmi a žongluje s realitou a fikciou. Môže si to dovoliť, keďže vydavateľský dom Fallois/XO vedie jeho zať Bernard Fixot.

–báb–

Sex, erotika, romantika

Kiara Singer (1978) žije ako novinárka a spisovateľka na voľnej nohe od roku 1997 vo Frankfurte nad Mohanom, píše erotické alebo eroticky ladené poviedky. Debutovala roku 2007 trilógiou erotických próz *Kiara und Alina, Stille Wintertage* (Tiché zimné dni) a *Seine kleine Hure* (Jeho malá šlapka), nasledovali poviedky *Kurz und schmerzvoll* (Krátka a bolestivo, 2008) a *Lust auf ihn*

(Túžba po ňom, júl 2009), v januári tohto roku jej vyšiel erotický román *Dominanz und Zärtlichkeit* (Dominantnosť a nežnosť). Majstrovsky vyzropané erotické poviedky, ktoré čitateľa vtiahnu do tajomného sveta sexuálnej dominantnosti a podriadenosti, ponižovania a telesných trestov si získali mnohých čitateľov.

–čer–

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

vo Švajčiarsku

Beletria:

1. Kiara SINGER: *Kurz und schmerzvoll* (Krátka a bolestivo)
2. Uwe KNOP: *Hunger & Lust* (Hlad & rozkoš)
3. Kiara SINGER: *Lust auf ihn* (Túžba po ňom)
4. Kiara SINGER: *Kiara und Alina* (Kiara a Alina)
5. Mark SCHEPPERT: *Mauergewinner* (Výherca múru)
6. Jeniffer CRANEN: *Ich will nicht, dass ihr weint* (Nechcem, aby ste plakali)
7. Kiara SINGER: *Seine kleine Hure* (Jeho malá šlapka)
8. Kiara SINGER: *Stille Wintertage* (Tiché zimné dni)
9. Antje BRAUERS: *Geliebte ist das falsche Wort* (Milenka je nesprávne slovo)
10. Lisa STERN: *Die gehorsame Magd* (Poslušná slúžka)

Literatúra faktu:

1. Lodovico SATANA: *Lob des Sexismus* (Chvála sexizmu)
2. Ben SCHWARZ: *Das System der Verführung* (Systém zvädzania)
3. Michaela PFREUNDER: *Schon wieder zu früh...?* (Už opäť priskoro...?)
4. Brian JACKSON: *Das geheime Programm zur Wunscherfüllung* (Tajný program na splnenie pránia)
5. Susanne REINERTH: *Natural Dog Food*
6. Hella BROERKEN: *PARIS – Spaziergänge* (PARÍŽ – Prechádzky)
7. Peter BRAUERS: *100 % Hochzeit* (100 % svadba)
8. Timo MÜLLER; Thomas SCHMITT: *Trinkspiele* (Pitné hry)
9. Philipp RAUSCHER: *Das Logisch-ernähren-body-system* (Systém prirodzenej výživy tela)
10. Mike TOSS: *Die Schlägerei* (Bitka)

Rozprávania s napätím

Henry H. Neff

Tajomný gobelín Na pokraji skazy

Bratislava,
Vydavateľstvo Fragment 2009
Preklad Tatiana Langová

V druhom pokračovaní príbehov sa opäť stretne s chlapcom s výnimočnými bojovými schopnosťami Maxom a talentovaným mágom Davidom. Hrdinovia nastúpia do druhého ročníka akadémie v Rowane, kde majú splniť záväzok starej prapodivnej zmluvy, odísť s tajomnými čarodejnicami. Sľub nemožno len tak ľahko obísť. Pre akadémiu je spolupráca s mýtickými bytosťami dôležitá najmä od okamihu, keď démon Astaroth hrozí, že zničí vzácnu knihu, čo by znamenalo koniec nášho veku. Hrozbu signalizuje silné svetlo talizmanu – a tiež zmätky panujúce v Európe i USA. Ľudia miznú, z hlbín zeme vychádzajú príšery. David skúma nové zakladlá, Max zvierá v ruke ošepť írskeho hrdinu Cuchulaina. Či nájdu a zachránia knihu a spolu s ňou i svet, si prečítajte sami. Odkazy a narážky na keltské či germánske mýty (Cuchulain, Frigga a Helga) včlenené do príbehu nevyžadujú znalosť kontextu. Neff ich nevyužíva na vyvolanie efektu postmodernej irónie a viacvýznamovosti. Jeden fakt, osoba či meno sa nevetví na interpretačné línie. Naopak, Neff narážku použije v okamihu, keď je jasné, že výraz môže znamenať len určitý význam. Načrtáva pred čitateľmi príbeh ako ponornú riekku súvislosti, smerujúcu k základným istotám priateľstva, vernosti, lásky, rodiny, objavujúcich sa v rozmanitých podobách. Je tradičný, konštruktívny, antiironický, okolie i seba vníma dôsledne, zodpovedne vážne; dokáže navodiť atmosféru hlboko ľudskej, takmer detskej úprimnosti. Pre tú ho musia zbožňovať žiaci na strednej škole, ale aj budúci čitatelia. Navyše Neff ani v druhom zväzku nesklame milovníkov napätia. Úteky, súbje, vyvolávanie raracha, nočné stretnutia s prizrakmi, plavba na mori, cesta slnkom rozpalenými pustatinami Španielska cez Francúzsko až do frankfurtskej dielne. Opisy fascinujúcich podzemných laboratórií nezatláčajú do úzadia charakteru postáv. Zreteľne vnímame v komparze malichernosti vedcov a krutosť davu; v pláne vedľajších postáv zaujmú Maxov rozšafný otec, chladnokrvný agent Cooper, Mamka, ľudozrávne prasa a skvelá kuchárka v jednej osobe. Napokon postavy Maxa a Davida z hľadiska skeptického kritika príliš rýchlo a ľahko nadobúdajú rozmer nadľudských legiend. Lenže strmhlavý dej si žiada daň. A detský čitateľ akciu. Škoda, že slovenskú verziu textu narúša drobná „nedotiahnutosť“ (*znáška kacírstva* (s. 183) v súvislosti so súborom kníh, ktoré sú na cirkevnom indexe, jednoducho nie je správne; defektná syntax: *O dva týždne neskôr Bellagrog zorganizovala súkromný banket, keďže si zvykla robiť tak neskoro popoludní* (s. 79) atď. Sviežo napísaný román si autor ilustroval sám.

Miloš Ferko

John Malam

Veľký lexikón Divokí piráti

Bratislava, Vydavateľstvo
Fragment 2009
Preklad Tatiana Maliková

Divoké dobrodružstvá s pirátmi na mori, honba za ukrytými pokladmi, smelé nájazdy na lode a rozmanité triky iste očaria mladých čitateľov. V tomto lexikóne nájdu nielen výstižný text a bohaté ilustrácie, ale mnoho informácií o rôznych „dru-

hoch“ pirátov. Autor predstavil slávnych bratov Barbarossovov a pirátov zo Stredomoria, námorných lupičov v španielskych vodách, pirátov v Indickom oceáne, pirátov v Karibiku. Podrobnejšie zoznámil s typmi pirátskych morí, najznámejšími pirátmi, životom na lodnej palube, pirátskymi trestami, vlajkami, korisťami, útočiskami. Menej známe výrazy v texte (ako napr. *deväťchvostá mačka, galeóna, rapír, kartáčové strely*...) sú zvýraznené a na konci knihy ich čitateľ nájde v abecednom poradí aj s vysvetľovacími. Kniha približuje neobyčajný, vzrušujúci i tajomstvom opradený život pirátov a pred mladým čitateľom odkýva nepoznaný svet morských dialov.

-lč-

Michael Connelly

Rozsudok ulice

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart
2009

Preklad Patrick Frank

Súkromný obhajca Mickey Haller sa po úspešnom vyličení z drogovej závislosti snaží o návrat do advokátskej praxe. Predsedníčka Najvyššieho súdu Los Angeles ho poverí, aby prevzal celú klientelu po svojom konkurentovi Jerry Vincentovi, ktorého našli s dvomi guľkami v hlave. Je medzi nimi aj prominentný klient – filmový producent Walter Elliot, obvinený z vraždy svojej manželky a jej milenca. Predloženie dôkazu, ktorý by potvrdil Elliotovu nevinu, komplikuje Harry Bosch – detektív vyšetrojúci smrť Jerryho Vincenta. Michael Connelly si už asi potreboval oddýchnuť od mlkveho samotára Harryho Boscha, hrdinu väčšiny jeho románov. Vrátil sa teda k Mickeymu Helle- rovi, s ktorým sme sa stretli v príbehu *Advokát zo zadného sedadla* (Vydavateľstvo Slovart, 2006). S Harry-Boschom sa však neoplatí zahrávať, a tak ho v svojom najnovšom románe obsadil aspoň do vedľajšej úlohy. **Rozsudok ulice** je tak zaujímavý nielen vďaka atraktívnemu prostrediu súdnych siení, ale aj možnosti vidieť Boscha z úplne inej perspektívy – a to je lákadlo, ktorému jeho fanúšikovia odolajú len ťažko.

-vr-

John Grisham

Hra o pizzu

Ikar, Bratislava 2009
Preklad Patrik Rolko

Tento román je ďalšou autorovou „odbočkou“ z právnického prostredia (opustil ho už v príbehu *Také nezvyčajné*), tentoraz čitateľom poodhalí zákulisie profesionálneho amerického futbalu. Hráč Rick Dockery sa preberie v nemocnici po úraze, ale keď sa rozpomáha, čo sa prihodilo, radšej by sa neprebral. Svoj tím priviedol k prehre v jednom z najdôležitejších zápasov sezóny na domácej pôde. Po fiasku dostáva výpoveď a žiadny z profi-klubov ho nechce angažovať. Prenasledovaný nespojkovými fanúšikmi i záškodníckym novinárom prijíma ponuku svojho agenta, aby strávil niekoľko mesiacov v talianskom klube v Parme na poste zadáka. Rickov príchod do severného Talianska oslavujú všetci jeho noví spoluhráči, vkladajú doňho nádeje, že sa im podarí získať prvý Super Bowl. Časník Nino, sudca Franco, hasič Silvio a ďalší hrajú *football americano* predovšetkým pre zábavu, čo je pre Ricka novinka, keďže doma sa okolo tohto športu točia obrovské peniaze. Talianski nadšenci si doprajú nanajvýš pizzu a pivo po zápase. Postupne aj Rick podlieha čaru talianskej pohostinnosti a bezprostrednosti. Chutné jedlá, lahodné vína a nádherné ženy sú balzomom

na jeho ubolenú dušu. Parmski Panteri sa s Rickovým príspevom naozaj pozviechajú a vidina vysnivaného pohára je čoraz bližšie. Na ich psychiku má nezanedbateľný vplyv i nepretržitá séria víťazstiev rivalov z Bergama, ktorí získali Super Bowl už niekoľko ráz po sebe. Okrem pize a futbalu dotvára kulisu príbehu aj romantická láska. Rick podľahne citom hneď k dvom ženám – opernej speváčke Gabrielle a americkej študentke Livvy.

Marek Zákopčan

Charlie Newton

Calumet City

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Karol Vlk

Charlie Newton je ďalším z radu odvážlivcov, ktorí sa bez rešpektu rozhodli skúsiť šťastie v žánri trilera. Rodák z amerického Chicaga (nie New Yorku, ako chybné uvádza záložka knihy) žije v súčasnosti v juhoafrickom Kapskom Meste a sám seba označuje za pirátskeho dobrodruha. Vo svojej prvotine predstavuje hrdinku, ktorej životný príbeh je inšpirovaný skutočnou udalosťou. Strážnička Patti Black je členkou TAC, taktickej jednotky chicagského policajného zboru, a so svojimi kolegami sa pripravuje na zásah proti členom pouličného gangu Gangster Disciples. Pri zásahu sú ťažko zranení viacerí členovia zásahovej jednotky, Patti vyvazne so zdravou kožou len tak-tak. V suteréne gangsterského hniezda objavia mŕtvolu ženy, v ktorej spozná svoju bývalú pestúňku. Pred psychiky čoraz nevyrovnanejšou hrdinkou sa začnú vynárať tieň z dávnej minulosti a vracajú sa spomienky, ktoré by najradšej nechala pochovanú. Spolu s priateľkou a spoluhráčkou z amatérskeho ragbyového družstva, atraktívnou reportérkou Tracy, sa pokúsia odhaliť identitu temnej postavy, ktorá stojí v pozadí vražd. Obete spája utrpenie, ktoré prežili hlavná hrdinka a jej nevlastní súrodenci v pestúnskej rodine. Newtonov debut bol nominovaný na niekoľko knižných ocenení. Autenticky vykreslené prostredie chicagských policajtov a boj s kriminálnymi živlami ponúka viac ako dostatočnú dávku napätia.

-rds-

Mary Popová Osbornová vás vo *Výprave za tajomným rytierom* zo série *Prvý veľký príbeh pre mladých čitateľov* zavedie do magického domčeka a zoznámí vás so súrodencami Aničkou a Kubom. Čo všetko zažijú na výlete do stredoveku, či sa im podarí uniknúť prenasledovateľom, alebo ich prenasleduje len vlastná fantázia...? To všetko si môžete prečítať, ak nám do redakcie pošlete do 25. novembra súťažný kupón Vydavateľstva Fragment z 11. strany, ktoré jednému z vás túto knižku venuje.

Kroky k oživeniu školských knižníc

Najpočetnejšiu sieť knižníc u nás tvoria školské knižnice – podľa štatistiky je dnes na Slovensku v stredných a základných školách vyše 4 500 knižníc (žiacke, učiteľské, zlúčené či ako pobočky verejných knižníc). Existuje však takmer 700 škôl, ktoré nemajú žiadnu knižnicu. Či po rokoch útlmu svitá školským knižniciam na lepšie časy, na to som sa opýtala metodičky Slovenskej pedagogickej knižnice v Bratislave Mgr. Rozálie Cenigovej.

SLOVENSKÁ PEDAGOGICKÁ KNIŽNICA

• Už niekoľko rokov pôsobíte vo funkcii metodičky pre školské knižnice, ako hodnotíte vývoj tejto siete knižníc?

– V minulosti to bola naozaj rozsiahla sieť. Množstvo školských knižníc ale zaniklo z rôznych príčin, napr. zanikli školy. Treba však zdôrazniť, že v ostatných rokoch školské knižnice na Slovensku výrazne oživilo svoju činnosť. V prvom rade im pomohli nové právne predpisy Ministerstva školstva SR (*Smernica o činnosti školských knižníc* z roku 2006), ale výrazným stimulom na premenu klasických školských knižníc na multimediálne bol rozvojový projekt MŠ SR *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc*. Metodické centrum pre školské knižnice svojimi aktivitami prispelo k rozvoju iniciatívy školských knihovníkov. Tí začali využívať nielen naše odborné poradenstvo v rôznych formách, ale začali sa aktívne zúčastňovať aj na pripravovaných podujatiach.

• Aké podujatia a aktivity centrum pripravovalo?

– Spomeniem len niekoľko najdôležitejších. Od roku 2005 každoročne pripravujeme *Súťaž o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice* k Medzinárodnému dňu školských knižníc. Jej úlohou bolo zábavnými formami práce s knihou podporiť u žiakov dobrý a trvalý vzťah ku knihe, knižnici, čítaniu a novým poznatkom. Súťaž má medzi školskými knihovníkmi i žiakmi veľký ohlas, čo dokumentuje aj počet prihlásených školských knižníc (957). Mimoriadny záujem sme zaznamenali aj o medzinárodnú konferenciu *Školské knižnice ako informačné a kultúrne centrá škôl*, ktorú organizujeme od roku 2006 každoročne v máji a materiály sprístupňujeme formou elektronického zborníka. Pre školských knihovníkov tým chceme vytvoriť dôstojné fórum, kde by si mohli vymieňať skúsenosti a prezentovali svoju prácu. Dvakrát do roka organizujeme *prezentácie knižnično-informačných systémov pre školské knižnice* tak, aby sme záujemcom ponúkli čo najviac informácií o možnostiach a výhodách elektronizácie knižníc. Okrem toho sa Slovenská pedagogická knižnica od roku 2006 zúčastňuje na príprave, administrácii a hodnotení spomínaného rozvojového projektu *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc*. Vďaka finančnej podpore MŠ SR bolo doteraz podporených 552 školských knižníc sumou 1 759 277 €.

• Nejde o malú sumu. Aké problémy riešili školské knižnice v rámci spomínaného projektu?

– V rámci elektronizácie išlo predovšetkým o výber knižnično-informačného systému s online katalógom a pripojenie školskej knižnice na internet školy. V rámci revitalizácie riešili najmä žánrovo-tematické doplnenie knižničného fondu, navrhovali aktivity rozvíjajúce čitateľskú gramotnosť a plánovali hodiny informačnej výchovy v priestoroch školskej knižnice.

• Ako sa prejavila realizácia tohto projektu v praxi?

– Projekt znamenal jednoznačne kvalitatívny a kvantitatívny prínos pre školské knižnice. Na jednej strane rozšírili a skvalitnili svoje knižnično-informačné služby, umožnili využívanie plných textov prostredníctvom počítačových sietí, zlepšili prístup ku knižničným fondom prostredníctvom online katalógov. Na druhej strane sa výrazne zvýšil počet počítačov, pripojení na internet školy, ako aj knižnično-informačných systémov a – čo je potešiteľné – vzrástol objem aktuálnych knižničných titulov v školských knižniciach.

• **Na čom v súčasnosti pracujete?**
– Pri príležitosti Medzinárodného dňa školských knižníc (26. októbra) sme vyhlásili 5. ročník *Súťaže o najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*. Teším sa, že pre víťazov súťaže sa nám podarilo zohnať až 5 560 €. Naším novým projektom je česko-slovenský projekt *Záložka do knihy spojuje školy*, ktorý pripravujeme spoločne s Národnou pedagogickou knihovnou Komenského v Prahe pri príležitosti Medzinárodného mesiaca školských knižníc. Chceli sme prostredníctvom výmeny záložiek do kníh nielen nadviazať kontakty medzi českými a slovenskými základnými a strednými školami, ale aj podporiť čítanie žiakov. Záložky mohli žiaci vyrobiť ľubovoľnou technikou. Do projektu sa prihlásilo 206 slovenských škôl (z toho 164 ZŠ a 42 SŠ) a len 55 českých škôl (z toho 53 ZŠ a 2 SŠ). Český partner tak vytvoril len 60 česko-slovenských dvojíc. Ostatné slovenské školy sme „popárali“ medzi sebou. Som si vedomá, že pre mnohé školy to bolo veľké sklamanie, lebo sa tešili na nadviazanie vzťahov s českými školami. No verím, že žiaci budú mať veľa radosti pri tvorení záložiek a ich vzájomnom obdarúvaní, i keď len pre „slovenské partnerské dvojicu“.

• **Kde možno nájsť rozličné aktuality a odborné dokumenty pre školské knižnice?**
– V rámci samostatnej sekcie na webovej stránke našej knižnice (www.spgk.sk/?aktuality). Pre istotu dodávam aj kontaktnú adresu:
**Slovenská pedagogická knižnica
Hálova 6, 851 01 Bratislava
tel.:02/6820 8610
e-mail: metodika@spgk.sk
Katarína Mikluščinová**

Ladislav Chudík

Žijem nadstavený časRozhovory s Jánom Štrasserom
Bratislava, Vydavateľstvo Forza Music 2009

Popredná osobnosť našej kultúry – herec a recitátor Ladislav Chudík sa nemusí sťažovať na nedostatok záujmu publika ani odbornej verejnosti. K jeho tohtoročnému jubileu – 85. narodeninám – sa na našom knižnom trhu objavili hneď dve publikácie, ktoré mapujú jeho bohatý život a umelecké majstrovstvo. Na jar to bola monografia Lubice Krénovej a teraz na jeseň kniha rozhovorov s Jánom Štrasserom. Mimochodom, názov knihy vychádza z Chudíkovho konštatovania: „Normálny futbalový zápas trvá deväťdesiat minút. Ale keď je v ňom veľa prerušení pre zranenia, pre ošetrovanie hráčov, rozhodca pridá k riadnemu hraciemu času niekoľko minút navyše. To je môj prípad. Žijem nadstavený čas...“

Ide už o piaty zväzok vydavateľstva Forza Music v edícii Štrasserových rozhovorov so známymi osobnosťami (Milan Lasica, Zdena Studenková, Marián Labuda, Kamil Peteraj). Pre autora to bola mimoriadna výzva, o tom, že obstál so ctou, svedčí čitateľský záujem a aj ocenenie samého umelca, ktorý na autogramiáde v novootvorenej bratislavskej knižnej predajni Panta Rhei vyhlásil: „Vymámil zo mňa veci, na ktoré by som si v inej súvislosti nespomenul a teraz o nich s prekvapením čítam.“

Prijemným prekvapením je kniha aj pre bežného čitateľa. Mala som pocit, že o hercovi sa nemôžem dozvedieť už nič nové. Ale mylila som sa. Tých dvanásť kapitol mapuje známy život a umelecké majstrovstvo, ale z iného uhla pohľadu. Takže čitateľ sa dozvie všeličo nové, uvedomí si súvislosti, ale v niečom sa aj inšpiruje.

Jednoduché, stručné otázky sú občas, najmä ak ide o postoje a politiku, možno až príliš provokácie. Iskrí to. Odpovede sú však vždy na úrovni, i keď z nich niekedy cítim roztrpčenosť či isté rozpaky. Kombinácia prepisu rozhovorov a použitia hercových povestných zápisníkov, či dokonca citácia jeho obľúbenej básne, pôsobí kultivovane a komunikatívne. Nadchli ma hneď prvé kapitoly *Nič z teba nebude a Mám právo byť hercom?*. Fascinovali ma Chudíkovou snahou o úprimnosť, skromnosťou, ale najmä priznaním k pochybnostiam o sebe, čo sa dnes už „nenosi“. („Pochybnosti o sebe ma sprevádzajú celým životom. Vždy som si ich vyrábal vo svojom vnútri. Sú to moji celoživotní spolucestujúci. A zároveň moji vnútorní protivníci, ktorí ma nútia premýšľať o sebe a hľadať zmysel toho, čo robím.“)

Ladislav Chudík sa priznáva otvorene k svojim traumám, zdravotným problémom, láske, názorom. Už názvy kapitol veľa naznačujú: *Motýľ so zapichnutým špendlíkom* či *Nerozmýšľal som o tom, či sa mám báť* alebo tá záverečná *Som vyrovnaný s tým, že odchádzam*.

Úlohu doslovu vtipne spĺňa *Abeceda Ladislava Chudíka*. Škoda, že práve v nej zauřadil tlačiarenský škriatok – namiesto Čiernohorskej mala byť Čiernohorská železnica.

Knihu dopĺňa bohatý fotografický materiál z rodinného albumu i divadelných, filmových či televíznych archívov. Ale najpôsobivejšia je nesporne titulná fotografia s viacvýznamovým gestom. Osobne som si ho vyložila po svojom: Čas strávený s touto knihou stojí za to.

Elena Ťapajová

Vydavateľstvo Forza Music usporiadalo koncom októbra hneď dve prezentácie spojené s autogramiádou – v novootvorenej bratislavskej knižnej predajni Panta Rhei na Poštovej ulici a vo svojom sídle v City hoteli. V oboch prípadoch sa úlohy moderátora kultivovane zhostil zástupca riaditeľa vydavateľstva Forza Music Juraj Čurný a obe možno považovať za zážitok zo stretnutia s knihou i jej tvorcami. Dozvedeli sme sa, medzi iným, nielen zaujímavosti zo zákulisia rozhovorov a celej edície, ale aj zo života a práce oboch umelcov, ich vzťahu k literatúre (Ladislav Chudík sa priznal k prezývke z mladosti Literát), ale navyše sme sa na vlastné oči presvedčili aj o úžasnej vitalite 86-ročného Ladislava Chudíka a jeho inšpirujúcej radosti zo života.

„Zelená“ knižnica

Na severnom okraji Podunajskej nížiny, v údolí riečky Žitavy kúpil Štefan Ambrózy-Migazzi (1869 – 1933) dubovo-hrbový lesík, v ktorom od roku 1892 začal budovať arborétum a kaštieľ. Tento uhorský šľachtic, právnik a botanik, milovník stále zelených drevín, chcel dokázať ich životaschopnosť v našich podmienkach, a tak položil základy na výskum, šľachtenie a inšpiráciu záhradnej tvorby. Pri realizácii tohto zámeru sa nezaobišiel bez literatúry a zároveň začal budovať aj odbornú knižnicu. Dnes úzko špecializovaná knižnica na problematiku dendrológie sa nachádza v Arboréte Mlyňany SAV. Patrí do knižnično-informačnej siete SAV a o jej činnosti som sa porozprávala s knihovničkou Máriou VOZÁRIKOVOU.

• Vaša knižnica zaujme skôr obsahom ako rozsahom fondov. Ako vznikala Knižnica Arboréte Mlyňany SAV?

– Jej začiatky sú úzko spojené so vznikom arboréte. Vieme, že Štefan Ambrózy-Migazzi mal zaujímavú knižnú zbierku. Kúpil nielen odbornú literatúru, ale aj beletriu vo francúzštine, nemčine a maďarčine, našli sa aj zborníky v ruštine. Po druhej svetovej vojne zostali z knižnice len fragmenty. Pôvodná Ambrózyho knižnica nemala inventár, preto sa dnes ťažko hovorí o jej obsahu. Torzá dokumentujú, že jej zakladateľ mal čulé kontakty napr. s kaukazskými oblasťami. Z ústneho podania sa raduje, že existovala korešpondencia Ambrózy-Migazziho s Mičurinom o aklimatizácii rastlín. Žiaľ, v rušných vojnových časoch sa stratil aj jeho rozsiahly a vzácny – vyše tisícstranový – rukopis o využívaní stále zelených drevín, ich aklimatizácii a pestovaní v mlyňanskom arboréte.

Po vojne arborétum patrilo univerzite a vtedy „ožila“ aj knižnica a začal sa dopĺňať jej fond. Zásadnú zmenu priniesol nový správca, od 1. januára 1953 prešlo arborétum pod správu SAV. Snaha vybudovať dendrologický ústav sa prejavila intenzívnym nákupom základnej botanickej literatúry, najmä z fyto geografie, systematiky, ekológie, fyziológie. Významným prínosom v tomto období bol nákup zahraničnej literatúry (vtedy s dôrazom na sovietsku produkciu, ktorá dodnes tvorí tretinu fondu). V súčasnosti sa dopĺňovanie fondu zameriava na literatúru v angličtine.

• Rovnako ako ústav aj knižnica prešla rôznymi zmenami. Aký je súčasný stav?

– Knižnica arboréte patrila pod správu Ústavu ekológie lesa SAV (1992 – 2001), ale odvtedy je jedným z oddelení Arboréte Mlyňany SAV. V súvislosti s novými úlohami pracoviska (krajinnárstvo, fyziológia a genetika rastlín, ekológia) začali stúpať nároky na literatúru. Podarilo sa úspešne vymieňať mnohé publikácie ústavu za zahraničné tituly. V ostatných rokoch slúžia na výmenu iba dva tituly, ktoré vydalo arborétum – *Historické parky a záhrady* a *Rozmnožovanie okrasných drevín*. Knižničný

fond má približne 9 tisíc knižných jednotiek, je uložený podľa prírastkových čísel v miestnostiach na prízemí kaštieľa. Z fondu sú vyčlenené historické fotografie a materiály. Medzi cenné knihy patria napr. Redutého *Les Roses* (1817), pôvodná súkromná Ambrózyho knižnica (knihy ešte v švabachu napr. od Karla Maya), rôzne atlasy, herbáre, encyklopédie. Periodiká sú uložené podľa názvu a v rámci nich podľa rokov. Žiaľ, už niekoľko rokov neodoberá knižnica ani jeden periodický titul.

• Literatúru nestačí len nakúpiť, treba ju aj spracovať a efektívne sprístupniť. Aké služby poskytuje vaša knižnica?

– Lístkový menný katalóg slúži čitateľom na základnú orientáciu vo fonde, lebo fond je uložený podľa prírastkového čísla. Klasickú formu spracúvania nahradilo neskôr (v období, keď knižnica patrila pod Ústav ekológie lesa SAV) spracúvanie v systéme ISIS. Prekonvertovanie dát sa neuskutočnilo, a tak knižnica prešla od roku 2005 na spracovanie v systéme ARL a údaje (t. j. novšia literatúra je dostupná aj v e-forme).

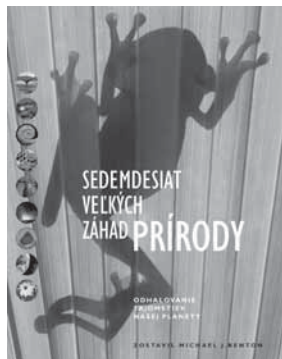
• Kto okrem pracovníkov využíva fond knižnice?

– Sú to predovšetkým odborníci z Ústavu ekológie lesa SAV, Ústavu genetiky a biotechnológie rastlín SAV, študenti Fakulty záhradníctva a krajinného inžinierstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

• Knižnicu postihlo viacero zmien, no prežila. Čo pripravujete?

– Predovšetkým chceme spracovať celý fond v systéme ARL, aby boli vzácne tituly prístupné na internete, potom využijeme aj možnosť tlače katalogizačných lístkov z tohto systému, aby sa mohli doplniť i lístkové katalógy. Práca knihovníka nie je len zoradovať dokumenty, ale aj ich propagovať. Knižnica pripravila v kaštieli dve výstavné miestnosti, expozície v nich informujú o vzniku a dejinách arboréte, o pôsobení jeho zakladateľa Ambrózy-Migazziho v Mlyňanoch. A práve v propagácii vidím rezervy aj v budúcnosti.

Knižnicu navštívila Lýdia Čelková

Michael J. Benton (zost.): Sedemdesiat veľkých záhad prírodyOdháľovanie tajomstiev našej planéty
Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. Preklad Milan Thurzo

Citový vzťah môžeme získať iba k tomu, koho dôverne poznáme. Neplatí to len o medziľudských vzťahoch, ale o všetkých väzbách, ktoré si človek počas života vytvorí, či je to vzťah k domácejmu zvieratku alebo k prírode v tom najširšom zmysle. Priznajme sa, že o prírodu sa najčastejšie zaujíname akurát pri správach o počasí, aj to len preto, aby sme si vybrali vhodné oblečenie, alebo pri katastrofických správach, keď nám príroda znova pripomína, že si ju tak ľahko nepodmaníme. Práve o príčinách jej neovládateľného či vrtošivého správania sa dozvieme veľa zaujímavostí z odborného hľadiska z tejto populárno-náučnej encyklopedickej knihy. Tím autorov sa pokúša v siedmich kapitolách veľmi zrozumiteľne odpovedať na otázky, ktorými sa ľudstvo zaoberá odnepamäti – ako vznikol vesmír, aký je vek našej Zeme, kde sa vzal život.

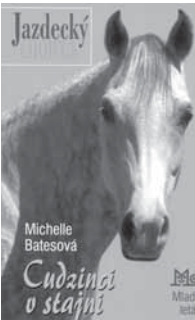
Nie, neočakávajte, že tentoraz dostanete na ne definitívnu odpoveď. Napriek vedeckému pokroku a tisícročným pozorovaniam sa ľudstvo dopracovalo v mnohých pokusoch odhaliť záhady prírody len k približnému výsledku. Napríklad vek Zeme sa odhaduje na približne 4 500 miliónov rokov, alebo že Mesiac vznikol 40 až 50 miliónov rokov po vzniku slnečnej sústavy po zrážke Zeme s nejakým telesom veľkým asi ako Mars. Autori neuzatvárajú 150 rokov trvajúcu diskusiu o tom, či boli dinosaury teplokrvné, ani nevedia presne predpokladať, aké nové druhy živočíchov vzniknú. Mifovými krokmi od jednej záhady života na našej planéte k druhej vás autori prevedú medzi farebné fotografie a obrázky umocňujúce úžas nad stvorením sveta až k poslednej kapitole – *Globálne otepľovanie a budúcnosť*. Mnohé obrázky vzbudzujú prinajmenšom hushiú kožu a komentáre sú ešte zarážajúcejšie, keď si uvedomíme, že hoci vznik života vieme objasniť len približne, zato jeho zánik vieme predpokladať dosť presne. Práve vytvorenie hlbšieho vzťahu človeka k prírode môžu katastrofické vízie odvrátiť a k tomu prispievajú aj podobné publikácie, ako je táto.

–báb–

JUBILANTI

od 11. do 24. novembra

- 12. 11. 1940 – Teofil KLAS, básnik
- 12. 11. 1954 – Marián ŠIDLÍK, básnik
- 13. 11. 1947 – Michal CHUDA, básnik, prekladateľ
- 13. 11. 1953 – Igor HOCHEL, básnik, prekladateľ, literárny kritik a teoretik
- 14. 11. 1928 – Juraj DOLNOZEMSKÝ, básnik, žije v Maďarsku
- 15. 11. 1933 – Jaroslava BLAŽKOVÁ, prozaička, autorka kníh pre deti a mládež, publicistka
- 15. 11. 1934 – Ivan IZAKOVIČ, prozaik, dramatik, spisovateľ pre deti a mládež, prekladateľ
- 16. 11. 1932 – Osvald ZAHRADNÍK, dramatik
- 16. 11. 1947 – Drahoslav MACHALA, prozaik, autor literatúry faktu a reportér
- 17. 11. 1954 – Alžbeta VEREŠPEJOVÁ, autorka a dramatička pre deti
- 19. 11. 1930 – Valér PEŤKO, literárny vedec a kritik
- 19. 11. 1932 – Ján ŠTEPITA, scenárista, dramatik
- 19. 11. 1937 – Milan KENDA, aforista, autor populárno-náučnej literatúry
- 21. 11. 1927 – Andrej CHUDOBA, prozaik, básnik, scenárista
- 21. 11. 1944 – Eva TUČNÁ, teoretička a kritička literatúry pre deti
- 22. 11. 1932 – Jozef MARUŠIAK, prekladateľ
- 23. 11. 1955 – Zuzana KUGLEROVÁ, poetka, prozaička, spisovateľka pre deti a mládež
- 23. 11. 1975 – Mária POLÓNYI, prozaik
- 24. 11. 1933 – Pavel TAUSSIG, prozaik, publicista, výtvarník
- 24. 11. 1974 – Jana BEŇOVÁ, prozaička, poetka

Britského spisovateľa Dicka Francisa len ťažko prekonať v jeho zasvätenom opise prostredia kónských dostihov. Preto sa na prvý pohľad možno zdá trúfalé, že vydavateľstvo SPN – ML ponúka mladým čitateľom celú sériu príbehov *Jazdecký chodník* o dostihoch, tréningoch a každodennom živote na farme

Sandy Lane. To však posúďte sami a presvedčte sa na vlastné oči, ako vás upúta štýlom rozprávania v príbehu *Cudzinci v stajni* jeho autorka Michelle Batesová. Stačí poslať kupón vydavateľstva SPN – Mladé letá, ktoré do čitateľskej súťaže túto knižku venovalo, na dresu našej redakcie do 25. novembra.

Kto dostane knižku?

Papagáj Gáj a kocúr Cúr z Vydavateľstva Alika putujú do Veľkých Bielic k Marte GÁLISOVEJ, vďaka vydavateľstvu Slovart-Print bude bohatšia o *12 zlatých rozprávok* Mária KOŠTÁLOVÁ z Trnavy a s Tigrisom tímom z Vydavateľstva Fragment môže odhaľovať *Tajomstvo potopeného vaku* Štefan MATULÁK z Bojníc.

OBJEDNÁVKA

Objednávam si dvojtýždenník **KNIŽNÁ REVUE** na rok 2009 od čísla Cena jedného čísla je 0,35 €, dvojčíslo 0,70 €. Predplatné 9,10 €.

Meno:

Priezvisko (organizácia):

Ulica:

Mesto:

PSČ:

Podpis:

Vyplnený objednávkový lístok pošlite na adresu: Knižná revue, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava e-mail: krevue@litcentrum.sk

Rozhovor s prozaikom Milanom ZELINKOM

Odpovedá príbehmi

• Čítala som viacero rozhovorov s vami, no dosiaľ som sa nedozvedela, a bola by som na to zvedavá, odkiaľ máte tolko talentov. Okrem toho, že viete písať – aj keď teraz krúťte hlavou – študovali ste spev na konzervatóriu a ešte predtým hrávali ochotnícke divadlo. Zdedili ste to po niekom, bolo to vo vašom rodinnom prostredí?

– Moja mama vedela naspamäť celé básne, pekne spievala, mala naozaj pekný hlas a myslím si, že keby bola študovala, tak by mohla spievať operetu alebo aj operu. V našej rodine sa stále spievalo, mali sme pianino a keď sme sa zišli, jeden hral na pianine, jeden búchal na prázdny kufor ako na bubon a všetci sme spievali. Táto tradícia sa udržiavala aj v širšej rodine. A ochotnícke divadlo hrával strýko, Lacibáči alias Daniel z Tety Anuly, takže to tiež bola rodinná tradícia. Divadlo som spoznával v pondelky z rozhlasu, keď dávali hry, ako Othelo, Romeo a Júlia alebo Schillerových Zbojníkov. Keď sme sa presťahovali do Cífera, tam pôsobil, myslím od roku 1941, krúžok Jána Palárika a hrával Stodolov Čaj u pána senátora a tak ďalej. Ako desať, dvanásťročný chlapec sme pokračovali v tejto tradícii, keďže ma to ťahalo k divadlu. A keď som počul takých brilantných spevákov, ako bol Bohuš Hanák, ktorý spieval Pieseň tuláka v rozhlase, alebo ruských basbarytonistov, nádherné hlasy, tmavé, ale pritom zvonivé, navadil som sa a išiel som týmto smerom. Slovenčinu mi nenapadlo študovať, lebo životopisy autorov ma akosi nebavili, radšej som si prečítal poviedku Maškarný ples od Jesenského, ktorú som potom aj recitoval, neskôr i na vojenčine mala veľký úspech. Bola to tradícia.

• Ale stali ste sa mechanikom telefónnych ústrední, čo vyzerá ako veľké skrútenie kamsi inam. No tiež na to treba talent.

– Keď som bol malý a bývali sme ešte v Senci, tak nám pán Jaráš chodil opravovať poistky a vypínače. Obdivoval som ho, lebo prišiel, niečo urobil a už svetlo svietilo. Elektrina ma priťahovala od malička. Ako trojročný som mal úraz, elektrina mi vypálila ústa, takže je možné aj môj osud. Neskôr som strýkovi opravoval auto, na ktorom mu večne vypadávali smerovky a nesvietili svetlá. Maturoval som z fyziky. Na vojenčine som bol spojár, morzeovku som chytal aj vysielal, tak som si urobil druhú triedu rádiotelegrafistu. Po vojenčine som sa zamestnal v Montážnom podniku spojov v Bratislave a dostal som sa na montáž najprv do Žiliny, potom do Humenného a do Ružomberka, potom som sa spoznal s manželkou a ostal pri tom.

• Kde ste sa stretli so svojou manželkou Helenou, ktorá pochádza z východného Slovenska a hrá dôležitú úlohu aj vo vašich literárnych textoch?

– Montovali sme v Humennom štátnu telefónnu ústredňu. Na poštu sme si chodili po zálohy a tam na chodbách sme stretávali tie pekné mladé dievčatá, východniarky. Nebol som jediný, ktorý sa priženil na východ. Zoznámlili sme sa v januári a 8. augusta 1964 sme mali sobáš.

• A odvtedy ste východniar.

– Áno.

• Vyjadrili ste sa, že východ vo vás prebudil spisovateľa. Ako si to máme predstaviť?

– Bol som týmto krajom očarený. Je pravda, že keď som sa zoznámil s budúcou manželkou, napísal som niekoľko básní, ale tie boli veľmi tradičné. Ešte predtým na západnom Slovensku som napísal aj jednu novelu, ale videla sa mi slabá, tak som ju roztrhal a vyhodil. A je pravda aj to, že som sa zaujímal o estetiku. Cez akademický týždeň som sa neučil, ale čítal som si štúdiu O estetickom vzťahu umenia ku skutočnosti, kde Černyševskij polemizuje s Heglom o tom, čo je krásno. Na západnom Slovensku som mal iné ciele – byť spevákom. Na východnom som sa zrazu ocitol v svete,

Keď sa na niečo opýtate Milana Zelinku (1942), odpovedá príbehmi. Vyberá si ich a podáva ďalej – predovšetkým svojimi zbierkami poviedok, novelami, románom. Pred rokom sme mu gratulovali k cene Anasoft litera za románovú novelu *Teta Anula*. V tom čase už jestvovala rukopisná zbierka poviedok *Volanie osudu* – inšpirovaná novou rodinou, ktorú Milan Zelinka získal, keď sa zo západného Slovenska priženil na východné. Najmä o týchto poviedkach a novele je rozhovor, ktorý sa odohral tam, kde to mnohí dobre poznajú, hoci tam jakživ neboli – stačí len čítať knihy Milana Zelinku. Jeho knižný Makov, to je reálny Papín. Ale pozor; Zelinkov Papín, ten je magický...

Knižné vydania jeho próz: *Dych* (1972), *Smädné srdce* (1974), *Belasé ráno* (1978), *Slamienky z Makova* (1980), *Kvety ako drobný sneh* (1982), *Mechanici* (1983), *Povest o strýkovi Kenderešovi* (1985), *Z Havranieho dvora* (1988), *Krajina* (1993), *Príbehy z Karpát* (2005), *Teta Anula* (2007), *Ten nevyspytateľný svet* (2009).

ktorý bol pre mňa až exotický. Krásne hory, o akých som stále sníval, všetko neznáme, nové. Papín dýchal starobylosťou, ľudia tu dodržiavali zvyky. Keď svokor išiel po vodu a videl na ceste nejakého človeka, zastal a počkal, kým prejde, aby mu neskrížoval cestu s prázdnyimi vedrami. Bola totiž taká povera, že by potom ten človek ostal chudobný. Ale keď sa vracal s plnými, tak sa usiloval naschvál skrížiť cestu človeku, lebo sa verilo, že potom bude bohatý. Tak ako som postupne poznával tento kraj, začal som pozvoľna písať. Najprv som išiel na záhumnie, potom na Slivočkovú cestu, potom k nejakej roklinke, a tak som aj písal – najprv na tretinu, na polovicu strany. Za prvé štyri roky som napísal len pár lyrických impresií a niekoľko rozprávok, balád, povestí, čo vyvrcholilo Zbojníkom Folštýnskym, ktorý bol uverejnený v roku 1968 v Slovenských pohľadoch, a tým sa to skončilo. Zasa som žil niekoľko rokov bez písania, kým som sa dostal k realistickému videniu sveta.

• O próze dvoch Papíncanov, Pankovčínovej a vašej, hovorím ako o východoslovenskom magickom realizme... Ako ste k nemu prišli?

– Začal som sa zaujímať o minulosť mojej manželky aj o históriu Papína. V rodine bol dedko Kušník, veľmi skúsený človek, môj svokor Ján Ondica bol obecný matrikár, poznal ľudí široko-ďaleko, kedy sa narodili, kedy zomreli. Zaujímalo ma všetko, čo mi rozprávali. Bolo to realistické, aj keď dedo Kušník, ktorý čítal rozprávky, rád zveličoval, posúval svoje rozprávanie do polohy čarovnosti. A vedel veľmi farbisto rozprávať. Magický realizmus sa nezaobíde bez farebnosti. Keď chce kniž sa Maconda presvedčiť o sile viery, vnesie sa tridsať centimetrov nad podlahu. A keď dedo Kušník opisoval, ako bol v zajateckom tábore pri Kyjeve, tak veľmi plasticky rozprával. Tábor dostal do prenájmu nejaký Žid a keď mu niektorý zo zajatcov zomrel, musel zaplatiť pokutu päťsto rubľov ruskej vláde, teda sa staral o ich zdravie. Keď začali kašľať a ľahli si k peci, prišiel k nim, položil ucho na hrud a počúval, ako dýchajú. Chcel som o dedovi Kušníkovi napísať román, v ktorom by o jeho živote vypovedali manželka, dcéra a vnúčka.

• A prečo ste ho nenapísali?

– Lebo som si s tým nevedel poradiť. Skúšal som, ale nešlo mi to. Musel som sa uchýliť k tradičnému písaniu – *Z Havranieho dvora* – ale to už bolo o niečom inom. A okrem toho, o istých veciach mi rodina zakázala písať. Niečo bolo pre ňu nedotknuteľné. A znovu som to musel posunúť niekam inam, do fantastických poloh, kde to už nebolo to, čo sa stalo.

• Ale predsa ste uspeli, život ste previedli do literatúry. Podľa mňa za to vďačíme zvlášť kombinácii vášho citu a humoru.

– Máte asi pravdu, lebo bez humoru by som nemohol... Mám takú tendenciu odjakživa. Rodina v Igrame mala vždy zmysel pre humor. V rodine mojej manželky boli tiež časté humorne situácie. Najmä dedo Kušník bol taký, povedal by som poeticko-humorový človek. Ako krčmár namiesto toho, aby stál za pultom a strážil kasu, sadol si s chlapmi a hral karty a kasa a výčap boli prázdne. Niektorí to

zneužívali. Raz prišiel do Humenného po tovar do skladu. Zaplatil zaň a – nanosil ho na cudzí voz. Keď videl furman svoj voz plný, sadol a davaj preč. Dedo vyšiel a jeho voz prázdny. Také veci sa mu stávali.

• Čít k ľuďom sa rodí, keď ich bližšie spoznáte.

– Ja mám ľudí v podstate rád a chcem, aby ľudia okolo mňa boli šťastní. Aby si vedeli vážiť skutočnú hodnotu, aby si jeden druhého ctili a mali sa navzájom radi. Keby ľudia aspoň trochu dodržiavali kresťanský princíp „Miluj bližného svojho ako seba samého“, bolo by oveľa lepšie na svete. Nespoznávam ľudí preto, aby som to niekedy použil proti nim, ale naopak, aby som ich lepšie pochopil. Moja svokra sa mi na začiatku zdala „kričaca žena“, ako sa vraví po východniarsky, ale potom som zistil, že má mäkké srdce. Svoju novú rodinu som najradšej spoznával pri práci v záhrade, ale aj na krstínach, svadbách a pohreboch. Z manželkinej strany, v ondicoskej vetve, tam bolo veľa nešťastí. Strýkovi sa pri havárii zabil syn s nevestou, ostalo len dieťa. O niekoľko mesiacov na to mu zomrela matka. Jeho brat viezol na bicykli vnúka, narazil na kameň, chlapcovi sa našťastie nič nestalo, on sa zabil. Môj svokor zomrel mladý, päťdesiatšesťročný, a jeho smrť veľmi poznačila celú našu rodinu, navyše švagriná je chorá. Viete, toľko som prežil s týmito ľuďmi, že by som ich nedokázal zraďiť. A nebol by som šťastnejší v inom kraji. Už som si ho zalúbil – aj cez pekné, aj cez tragické veci. Volakedy, keď svokra na mňa pokričala, tak som sa na ňu aj hneval, a ona to myslela dobre, a dnes – keď je tri roky na cintoríne – by som bol rád, keby na mňa pokričala, ale už nemá kto.

• Vráťim sa k *Tete Anule*, o ktorej recenzent napísal, že je to kniha, aká sa napíše raz za život. Pre mňa je akoby zaliata slnkom, čo súvisí so západným Slovenskom a detstvom. *Volanie osudu* zasa – rukopis, z ktorého Slovenský rozhlas nedávno vysielal čítanie na pokračovanie – to je podľa mňa váš sever. S oveľa namáhavejším životom dospelého i s tieňom choroby...

– Aj vo *Volaní osudu* je humor a uzmiernenie. To, že sa vám zdá predsa len temnejšie, súvisí

s tým, že som zostarol a starým som sa stal na východnom Slovensku. Keď chodím na cintorín a vidím hroby svojich blízkych, ktorých som mal rád aj napriek ich chybám, vedel som im odpustiť všetci veci, lebo som vedel, čo je ich motívom – keď vidím, ako ten svet odchádza, tak čoraz viac sa vo mne ohlasuje smrť. Možno to vysvetľuje tmavosť tohto rukopisu, že už mám šesťdesiatšesť rokov...

• Takmer toľko ste ale mali aj pri *Tete Anule*...

– Ale v nej som spomínal na detstvo... Mne sa *Teta Anula* nevidela až taká optimistická, tam sú tiež všelijaké nešťastia.

• Pozitívne však je, že vaši hrdinovia napriek všetkému, čo prežijú, lipnú na živote.

– Rozhodne sú to ľudia veľmi húževnatí a optimistickí. Celé roky zavážali obrovský kráter po vybuchnutej bombe, ktorá spadla do našej záhrady, a stále tú jamu bolo vidno. Stopy po vojne nebolo možné zavoziť. To je tiež metafora. A niekedy až dravosť žiť vyústila do groteskných rozmerov. Keď som svojej svokre vyčítal, načo s jej boľavými kolenami ide po pol vreca kukuričných šúľkov, odpovedala, že niekto mal už tri infarkty a ešte chodí.

• Stačí to len napísať – čo je potom na písaní ťažké?

– Musím to zorganizovať. Musím si vytvoriť nejaký koncept – v hlave, nie na papieri – a keď sa to spustí, to rozprávanie, musím ustrážiť, aby sa nezabudlo na nič z farebných detailov, aby som ľudí charakterizoval cez ich činy, organizujem...

• ...zoradiť ľudí je dosť ťažké, nie?

– Áno, lebo ľudia žijú svojím vlastným životom. Napíšete niekoľko strán a zistíte, že ste chceli napísať, aby nejaký človek robil nejakú činnosť, no on ju odmieta. A ja mu len načúvam v tom toku rozprávania a zapisujem to. To je ťažké, že niekedy sa to dostane aj do inej polohy, vytryskne čosi, o čom som spočiatku ani netušil, že tam bude. Také niečo spontánne, prirodzené. Do humna idú, vyvážajú fekálie dvaja muži, potom sa stratia, a keď sa vrátia na dvor, už sú traja, červení v tvárach, no. Ale mne to tam samo prišlo, ten tretí chlap sa mi tam sám pridá, pretože to je jav, ktorý je typický, častý. Potrebovali nejakého pomocníka.

• Niekedy vám to rozhádzu...

– Nie, nie, to sa nerozhádzu, to sa nakoniec usporiada. Ale fakt je, že vjdú na povrch veci, ktoré sú sporné, alebo sa môžu niekoho dotknúť, alebo môžu byť groteskné namiesto lyrických.

Nepíšem však literatúru faktu, ale fikciu, vždy musím čosi pridať, aby to bolo moje. U mňa nestačí, aby postár len priviezol poštu do dediny, u mňa musí na začiatku zatrubiť na trúbku. Alebo napríklad zveličujem vnímanie ticha, až sa z toho stane filozofický problém a groteska, lebo dvaja muži sa kvôli tomu na smrť povadia.

• Ako u koloristov, ktorí prifarbuju na čierno-bielych portrétoch líca naružovo.

– Uznávam prísny realizmus, ale ja potrebujem trochu humoru, trochu grotesky, zveličenie. Vždy som všetko zveličoval. Ak mám čakať desať minút, čakám tristo rokov. Keď som chytil rybu, ktorá mala štyridsať centimetrov, tak som povedal, že mala šesťdesiatpäť. Keď som chytil dve, tak som povedal, že štyri.

• Takže prínos Milana Zelinku pre slovenskú literatúru spočíva v zveličovaní? A kedy ste uveličený?

– Keď ma prekvapí skutočnosť, o ktorej som predpokladal, že bude horšia. Keď ma život prekvapí pozitívnymi vecami. Keď sa niečo podarí. A ak to, čo ja považujem za hodnoty, ľudia prijímajú. Nie odo mňa, ale od iných spisovateľov.

Ivana Jachymová

Foto © Anna Kornajová, Korzár